

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www.vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I
ŠUMARSTVA**

na dan 31.12.2009. godine

Broj: 03-07/10

Sarajevo, juni 2010. godine

**MENADŽMENTU
FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA****NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE*****Osnova za reviziju***

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva** za 2009. godinu (bilansa stanja na dan 31. decembar 2009. godine i odgovarajućeg računa prihoda i rashoda, izvještaja o izvršenju budžeta za godinu koja se završava na taj dan), te reviziju usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa posebnim propisima u Federaciji o računovodstvu i finansijskom izvještavanju u javnom sektoru. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale uslijed korupcije i prijevare, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u danim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja Ministarstva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06), INTOSAI revizijskim standardima i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o usklađenosti poslovanja i o iznosima i objelodanjivanjima danim u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju odabira revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguraju osnovu za naše revizijsko mišljenje.

Kvalifikacija:

- 1. Ne može se potvrditi da je Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije za 2009. godinu, u cjelosti sačinjen na osnovu Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2006 – 2010. godine, u skladu sa članom 5. Zakona o poljoprivredi. Navedenim Operativnim programom Ministarstvo se opedijelilo za mjere poljoprivredne politike koje će se finansirati iz Budžeta FBiH za 2009. godinu i iste je najvećim dijelom ugradilo i u Program utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu (Tačka 5.2. Izvještaja);**
- 2. Ne može se potvrditi da je Ministarstvo prilikom sačinjavanja Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele „Podsticaja za poljoprivredu“ za 2009. godinu dosljedno ispoštovalo odredbe članova 5, 6 i 28. Zakona o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj**

proizvodnji, u dijelu preraspodjele sredstava federalnih poticaja po kantonima na osnovu procentualnog udjela pojedinih resursa po kantonima u ukupnoj proizvodnji ili djelatnosti na nivou FBiH, u dijelu obezbjeđivanja kantonima da pripadajući dio sredstava preumjeravaju na druge stavke unutar oblasti, kao i u dijelu poštivanja zakonskih rokova za sačinjavanje Prijedloga Programa i Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i obezbjeđivanja saglasnosti od nadležnih odbora Parlamenta FBiH. Neusaglašenost i nedosljedno provođenje naprijed navedenog Zakona imalo je za posljedicu da su u toku godine 3 puta vršene izmjene Programa utroška sredstava i 5 puta izmjene Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (Tačka 5.2. i 5.5.1 Izvještaja);

3. Ne može se potvrditi osnovanost uključivanja Ruralnog razvoja (1.537.000 KM) u Program utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu, obzirom da finansiranje navedenih programskih aktivnosti (Podrške dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima, Ulaganja u ruralnu infrastrukturu i aktivnosti na Uređenju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta) nisu predviđene Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (Tačka 5.5.8. Izvještaja);
4. Ne može se potvrditi opravdanost prenosa poticaja korisnicima koji su ispunjavali posebno propisane kriterije po osnovu Programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ i Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2008. godinu u iznosu od 14.759.598 KM, koje su uključene u Program utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu i izmirene na teret budžetske 2009. godine. Navedeno je imalo za posljedicu smanjenje ukupne mase raspoloživih sredstava za oblast poljoprivrede, a time i poticaja za biljnu i animalnu proizvodnju u 2009. godini, obzirom da su za iste izvršena značajna smanjivanja poticajnih cijena (Tačka 5.5.2. Izvještaja);
5. Ne može se potvrditi da je raspodjela sredstava za investicijske projekte, u okviru Transfera za poljoprivredu, izvršena u svim slučajevima uz dosljedno poštivanje utvrđenih kriterija iz Programa utroška sredstava. Naime, kod pojedinih korisnika, kojima su doznačena značajna finansijska sredstva, od strane timova za kontrolu Ministarstva prije odobravanja isplate, potvrđeno je činjenično stanje iz priložene aplikacije, međutim, prilikom izvršenog inspeksijskog nadzora od strane federalne poljoprivredne inspekcije konstatovano je da isti nisu ispunjavali propisane uslove (Tačka 5.5.5. i 5.5.6. Izvještaja);
6. Ne može se potvrditi opravdanost i osnovanost dodjeljivanja nepovratnih sredstava za investicione projekte, na osnovu odluka ministra, u iznosu od 300.000 KM (4 pravna lica), obzirom da navedena pravna lica nisu dostavila aplikacije u Razvojnu banku u propisanom roku i nisu razmatrani od strane Komisije za investicije Ministarstva, kako je to bilo predviđeno Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški u 2009. godini. Također nismo u mogućnosti potvrditi opravdanost donošenja odluka o dodjeli nepovratnih sredstava za investicijske projekte, u iznosu od 355.000 KM od strane Komisije za investicije Ministarstva, obzirom da je ista navedene odluke donosila samo na osnovu prethodno donesenih Odluka o dodjeli kredita od strane Razvojne banke, a da nije imala na raspolaganju predmete korisnika. Navedeno ima posebnu značajnost iz razloga jer je odlukama o dodjeli sredstava utvrđeno da će kontrolu namjenskog utroška sredstava vršiti Ministarstvo u skladu sa svojim nadležnostima (Tačka 5.5.7. Izvještaja);
7. Nije izvršeno usklađivanje stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem stalnih sredstava motornih vozila Ministarstva, u skladu sa članom 14. Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i članom 69. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH (Tačka 5.8. Izvještaja).

Mišljenje

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na finansijske izvještaje mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijski izvještaji Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno, stanje imovine i obveza na dan 31. decembra 2009. godine, rezultate poslovanja i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj

dan, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja tj. Uredbom o računovodstvu budžeta u FBiH i Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

Finansijsko poslovanje Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva tokom 2009. godine nije bilo u svim materijalno značajnim aspektima u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Bez daljnje kvalifikacije na naše Mišljenje, skrećemo pažnju na sljedeće:

- Ministarstvo prilikom davanja Prijedloga Vladi FBiH za donošenje Odluka o garantovanim cijenama pšenice roda 2009. godine i kravljeg mlijeka za III kvartal 2009. godine (kao tržišno – cjenovnu mjeru poljoprivredne politike, utvrđenu u Godišnjem operativnom programu implementacije poljoprivredne strategije za 2009. godinu), nije definisalo izvore sredstava za finansiranje istih. Navedeno je imalo za posljedicu da su, po osnovu donesenih odluka Vlade FBiH, neknjižene obaveze Budžeta FBiH za 2009. godinu u iznosu od 2.597.575 KM (pšenica 734.026 KM; 1.863.549 KM mlijeko), koje su kasnije izmirene na teret Transfera za poljoprivredu u 2010. godini čime je smanjena ukupna masa sredstava koje su na raspolaganju Ministarstvu u 2010. godini za oblast poljoprivrede (Tačka 5.5.3. Izvještaja);
- Ministarstvo je, u okviru Transfera za poljoprivredu, u 2009. godini utrošilo 300.000 KM, na ime izrade stručnih projekata, a po osnovu realizacije potpisanih ugovora iz 2007. i 2008. godine za izradu istih (Ekonomika primarne poljoprivredne proizvodnje, Razvoj ovčarstva u funkciji razvoja autohtonih sireva i mesa u FBiH, Poljoprivredna politika i njen budući uticaj na razvoj sektora hrane u FBiH i Identifikacija ljekovitog bilja). Za navedene projekte je u razdoblju od 2007 do 2009. godine ukupno utrošeno 985.000 KM, a da još uvijek nije izvršeno njihovo stručno vrednovanje (valorizacija) od strane imenovanog Vijeća za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, u skladu sa članom 40. Zakona o poljoprivredi. Ministarstvo je također finansiralo realizaciju 11 stručnih projekata u iznosu od 400.000 KM koji su u skladu sa potpisanim ugovorima trebali biti realizovani do kraja 2009. godine. Nisu nam prezentirani provedbeni akti na osnovu kojih je moguće pratiti primjenu finansiranih stručnih projekata u praksi, odnosno da su isti korišteni prilikom izrade Programa utroška sredstava Transfera za poljoprivredu. Imajući u vidu da su u prethodnom periodu uložena značajna finansijska sredstva u izradu stručnih projekata (od kojih se dio finansirao više godina), iz prezentirane dokumentacije nisu se mogli potvrditi efekti koji su postignuti po osnovu navedenih ulaganja, čime bi se potvrdila opravdanost finansiranja istih (Tačka 5.5.1. Izvještaja);

Sarajevo, 21.06.2010. godine

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE	1
3. REZIME	1
4. OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2008.GODINU	4
5. NALAZI I PREPORUKE	7
5.1 Sistem internih kontrola	7
5.2 Obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva	8
5.3 Budžet za 2009. godinu	12
5.4 Tekući rashodi	12
5.4.1 Izdaci za materijal i usluge	12
5.5 Transfer za poljoprivredu	13
5.5.1 Stručni projekti	14
5.5.2 Realizacija prenesenih obaveza iz 2008. godine na teret budžetske 2009. godine	15
5.5.3 Poticaji u animalnoj i biljnoj proizvodnji, realizacija Odluka o garantovanim cijenama pšenice roda 2009. godine i kravljeg mlijeka za III kvartal 2009. godine	17
5.5.4 Poticaji za realizaciju investicijskih projekata u oblasti poljoprivrede	18
5.5.5 Prenesene obaveze za realizaciju investicijskih projekata iz 2008. godine	19
5.5.6 Respodjela investicijskih sredstava u 2009. godini	20
5.5.7 Plasmani grant sredstava za realizaciju investicijskih projekata iz oblasti poljoprivrede putem Razvojne banke FBiH	21
5.5.8 Ruralni razvoj	22
5.5.9 Ostale podrške u okviru Transfera za poljoprivredu	24
5.6 Zastupanje Ministarstva u upravnim postupcima	25
5.7 Saradnja između Ministarstva i Federalne uprave za inspekcijske poslove, u oblasti poljoprivrede	25
5.8 Ostali nalazi	26
5.9 KOMENTAR	27
PRILOG BR. 1	1
Izvršenje budžeta Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dan 31.12.2009. godine	1
PRILOG BR. 2	1
TABLICA ODOBRENIH POTPORA U 2009.g. ANALITIKA PO ŽUPANIJAMA/KANTONIMA	1

IZVJEŠTAJ
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA
za 2009. godinu

1. UVOD

Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu Ministarstvo) formirano je na osnovu Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave («Sl. novine FBiH», broj 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06). Ministarstvo vrši upravne, stručne, normativno-pravne i druge poslove iz nadležnosti Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

U sastavu Ministarstva se nalazi i Federalna uprava za šumarstvo, sa sjedištem u Sarajevu.

Radom Ministarstva rukovodi ministar i odgovoran je za rad Ministarstva. Sredstva za rad Ministarstva osiguravaju se u federalnom Budžetu.

Unutrašnja organizacija i način rada Ministarstva, utvrđeni su Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji br. 01-02-285/07 od 2H.08.2007. godine, a izmjene i dopune istog radene u martu i septembru 2009. godine na koje je Vlada FBiH, dala saglasnost. Navedenim Pravilnikom sistematizovano je 180 radnih mjesta dok je Budžet FBiH za 2009. godinu odobren za 103 uposlenika. Na dan 31.12.2009. godine u Ministarstvu je bilo 96 uposlenika.

Sjedište Ministarstva je u Sarajevu, u ulici Maršala Tita broj 15.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Ministarstva za 2009. godinu i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj revizije finansijskih izvještaja je da omogućiti revizoru da izrazi mišljenje o finansijskim izvještajima koji su predmet revizije, tj. da li su finansijski izvještaji, u materijalno značajnom smislu, objektivno i istinito prikazali finansijsko i materijalno stanje Ministarstva na dan 31.12.2009. godine, izvršenje Budžeta za godinu koja se završava na taj dan, da li je poslovanje u skladu sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, da li je trošenje javnih sredstava namjensko, te da li su finansijski izvještaji sačinjeni u skladu sa posebnim propisima o računovodstvu i finansijskom izvještavanju u javnom sektoru.

Revizija je obavljena u skladu sa internim planskim dokumentima revizije, u periodu od decembra 2009. godine do maja 2010. godine.

Obzirom da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. REZIME

Izvršenom revizijom poslovanja Ministarstva za 2009. godinu konstatovali smo određeni broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo slijedeće preporuke:

- *Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije donositi u skladu sa Zakonom o poljoprivredi, u dijelu poštivanja usvojenih strateških opredjeljenja od strane Parlamenta FBiH, i u dijelu planiranja samo onih mjera poljoprivredne politike, koje je, u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji moguće isfinansirati, u okviru raspoloživih sredstava Budžetom FBiH;*
- *Potrebno je da se prilikom provođenja tržišno – cjenovnih mjera poljoprivredne politike, u skladu sa članovima 6 i 10. Zakona o poljoprivredi, odnosno predlaganja Vladi FBiH donošenja odluka o garantovanim cijenama prethodno utvrde izvori iz kojih će se vršiti izmirenje prihvaćenih obaveza u istima;*

- *Prilikom donošenja Programa utroška sredstava „Podsticaji u poljoprivredi“, dosljedno se pridržavati Zakona o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, u dijelu određivanja mjera koje će se financirati iz Budžeta FBiH, kao i na način da se istim izvrši uravnoteženje dodijeljenih sredstava kako bi se osigurala isplata podsticaja za mlijeko za 4 kvartala, u svakoj budžetskoj godini;*
- *Potrebno je dosljedno poštivati član 5. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu načina planiranja sredstava po kantonima uz uslov da se preraspodjela sredstava po kantonima vrši na osnovu procentualnog učešća pojedinih resursa po kantonima u ukupnoj proizvodnji ili djelatnosti na nivou FBiH i ako je u kantonu u koji se vrši preraspodjela, kantonalnim budžetom predviđeno učešće kantona u podršci pojedinom resursu;*
- *Potrebno je, u slučaju objektivnih okolnosti, dosljedno primjenjivati član 6. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu načina preusmjerenja utvrđenih kvota iz oblasti u oblast;*
- *Potrebno je, u skladu sa određenim rokovima u članu 28. navedenog Zakona, Vladi FBiH dostaviti Odluku na usvajanje Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava i Uputstvo za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, te osigurati mišljenje odbora Parlamenta FBiH na iste;*
- *Izvršiti unapređenje Uputstva za dodjelu novčanih podrški u 2010. godini, na način da se propišu jasniji kriteriji, te precizno navedu relevantni dokazi koje klijent prilaže prilikom apliciranja za sufinansiranje investicionih ulaganja, a posebno kada se radi o vlastitim ulaganjima (odrediti dokaze za fizička i pravna lica); da se obrada i stručna kontrola, a po potrebi i nadzor nad klijentima koji su aplicirali za investiciona ulaganja, vrši prije nego što se predmeti dostave na razmatranje i rješavanje Komisiji za investicione projekte, a sve u cilju preveniranja da se konstatovani propusti u istom iz 2009. godine ne ponove;*
- *Odobrena sredstva za realizaciju Transfera za poljoprivredu koristiti samo za utvrđene namjene, u skladu sa Programom utroška sredstava, usvojenim od strane Vlade FBiH i uslovima utvrđenim u Uputstvu za ostvarivanje novčanih podrški, kojima se treba ograničiti iznos novčanih podrški do iznosa raspoloživih sredstava odobrenih Budžetom za fiskalnu godinu za koju se Program i Uputstvo donose;*
- *Potrebno je da Ministarstvo poduzme konkretnije aktivnosti kako bi se od strane kantonalnih ministarstava dosljedno ispoštovale odredbe Programa utroška sredstava i Uputstva za ostvarivanje podsticaja u poljoprivredi, u dijelu pridržavanja utvrđenih procedura i rokova;*
- *Dosljedno primjenjivati usvojeni Program utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava i Uputstvo za ostvarenje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, posebno u dijelu pravovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije i realizacije sredstava do utvrđenih kvota od strane kantonalnih ministarstava;*
- *Sa krajnjim korisnicima tekućih transfera (koji su obavezni namjenski utrošiti doznačena sredstva), prije doznačavanja dodijeljenih sredstava potpisivati ugovore o izvršenju istih, u kojima će se decidno definisati međusobna prava i obaveze, kako bi se eventualno mogle poduzeti adekvatne mjere prema onim korisnicima koji nenamjenski utroše sredstva ili u datom roku ne podnesu izvještaj o utrošku istih;*
- *Uspostaviti centralnu bazu podataka o svim vrstama novčanih podrški i njihovim korisnicima u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Donijeti procedure za njeno korištenje i vođenje, te osigurati da ista ima zadovoljavajući nivo sigurnosti podataka i mogućnost povezivanja podataka sa registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata koji trebaju biti uspostavljeni do 11.12.2010. godine;*
- *Potrebno je da Ministarstvo poduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se, u skladu sa zakonski određenim rokom (11.12.2010. godine) funkcionalno osposobili Registar gazdinstava i Registar klijenata, te kako bi se isti mogli koristiti prilikom realizacije novčanih podršku iz Budžeta FBiH za 2011. godinu, kao i za druge predviđene namjene;*

- *Potrebno je uspostaviti funkcionalni sistem internih kontrola u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa. Izvršiti dopune Pravilnika o internim kontrolama – internim kontrolnim postupcima u djelu procjene kontrolnog rizika za sve značajnije procese koji se obavljaju u Ministarstvu. Također je potrebno uspostaviti funkciju interne revizije, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;*
- *Potrebno je da Ministarstvo, u skladu sa članovima 7, 8 i 26. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, aplikantima koji počine prekršaj prilikom ostvarivanja prava na novčane podrške, istima izda rješenja o zabrani konkurisanja za bilo koju vrstu novčane podrške u narednih 5 godina;*
- *Potrebno je donijeti proceduru kojom će se propisati obaveze organizacionih jedinica u vezi iniciranja i izdavanja rješenja o povratima isplaćenih novčanih podrški, i osigurati vođenje pomoćnih evidencija na način koji će omogućiti praćenje svakog predmeta po njegovoj vrijednosti, stepenu naplate i statusa u kojem se nalazi isti kako ne bi došlo do zastarjevanja potraživanja;*
- *Donijeti proceduru kojom će se definisati postupci odgovornih osoba Ministarstva prilikom obavljanja kontrola novčanih podrški, njihova ovlaštenja i odgovornosti, kao i daljnja postupanja od strane nadležnih službi nakon konstatovanih činjenica na terenu ili nakon dobivenih informacija od strane federalne poljoprivredne inspekcije;*
- *Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava preduzećima „Sladoleđ Kamenko“ d.o.o. Grude, ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac, „Export-Import Eso“ d.o.o. Vitez, „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar i „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada, kao i zapisnike federalne poljoprivredne inspekcije u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa, te u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti;*
- *Po osnovu više obračunatih poticaja za tov svinja od strane Posavskog kantona, po osnovu pogrešne primjene Uputstva o ostvarivanju novčanih podrški iz 2007. i 2008. godine potrebno je da se poduzmu aktivnosti u skladu sa zakonskim i ostalim propisima u cilju povrata više obračunatih i doznačenih sredstava;*
- *Potrebno je da Ministarstvo u saradnji sa Pravobranilaštvom FBiH intenzivira aktivnosti na izvršenju povrata po osnovu konačnih i izvršnih rješenja, vezanih za isplaćena novčana sredstva za poticaje u poljoprivredi;*
- *Potrebno je da Ministarstvo zajedno sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se poslovi kontrole i inspeksijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali u skladu sa zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), kako u dijelu donošenja odgovarajućih akata tako i u dijelu poduzimanja aktivnosti na realizaciji istih;*
- *Potrebno je pravovremeno poduzeti aktivnosti, u skladu sa zakonskim propisima, u cilju izrade Strategije poljoprivrede 2010 – 2014 godina i Strategije upotrebe poljoprivrednog zemljišta. Izradu istih provesti u skladu sa procedurama utvrđenim zakonskim propisima;*
- *Potrebno je izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju vezano za izvršena ulaganja u stručne projekte, finansirane u 2007, 2008. i 2009. godini, utvrditi njihovu provodivost u praksu, i u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju implementiranja istih, odnosno preispitivanja opravdanosti finansiranja u narednom periodu. Također je potrebno izvršiti njihovu stručno prihvatanje (valorizaciju) od strane Vijeća za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, vodeći računa o tome da su pojedini članovi Vijeća učestvovali u izradi istih;*
- *Od nadležnih ustanova za izradu finansiranih projekata zatražiti kompletne finansijske izvještaje, u cilju potvrđivanja namjenskog trošenja doznačenih budžetskih sredstava;*
- *Potrebno je da Ministarstvo poduzme konkretne aktivnosti u dijelu donošenja provedbenog akta na osnovu kojih će se moći pratiti primjena stručnih projekata u praksi, odnosno prilikom izrade programa utroška sredstava transfera za poljoprivredu;*
- *Potrebno je da Ministarstvo, odnosno imenovana Komisija za investicije prilikom donošenja odluke o dodjeli grant sredstava u vrijednosti od 25 % iznosa investicije putem Razvojne banke*

ista odobrava na osnovu prezentirane validne dokumentacije, koju je potrebno propisati Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški u narednom periodu;

- *Preispitati opravdanost i osnovanost donošenja odluka o dodjeli grant sredstava putem Razvojne banke, u ukupnom iznosu od 300.000 KM, za koje zahtjevi za dodjelu sredstava nisu pristigli u utvrđenom roku u Uputstvu za ostvarivanje novčanih podrški za 2009. godini, niti su isti razmatrani od strane Komisije za investicije;*
- *Izvršiti nadzor nad namjenskim trošenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicionih projekata putem Razvojne banke u 2008. i 2009. godini;*
- *Potrebno je da Ministarstvo preispita stav da vrši finansiranje programskih aktivnosti ruralnog razvoja u okviru Transfera za poljoprivredu, obzirom da „Ulaganje u ruralnu infrastrukturu“ uopće nije predviđeno kao mjera poljoprivredne politike, kao i da programske aktivnosti „Podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima“ i provođenje aktivnosti na „Uređenju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta“ predstavljaju mjere strukturne, odnosno zemljišne politike čije finansiranje nije predviđeno Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji;*
- *Potrebno je korisnike budžetskih sredstava dodijeljenih na ime ruralnog razvoja i ostalih podrški u okviru Transfera za poljoprivredu, obavezati na dostavljanje finansijskih izvještaja sa propratnom finansijskom dokumentacijom, na osnovu koje će se vršiti nadzor nad utroškom sredstava (a po potrebi i obilazak terena radi obavljanja uvida u originalnu dokumentaciju na terenu). Za raspodjelu sredstava podrške dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima utvrditi mjerljive kriterije;*
- *Potrebno je osigurati da se, u okviru formirane organizacione jedinice Ministarstva, vrše poslovi koji se odnose na koordinaciju, praćenje i izvještavanje o realizaciji projekata, iz oblasti poljoprivrede, u skladu sa Uredbom o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH;*
- *Potrebno je da se poduzmu aktivnosti u cilju donošenja odluka, od strane nadležnog organa, o dodjeli nabavljene opreme kroz navedene projekte, u skladu sa članom 14. Zakona o pravima i dužnostima republičkih organa u korištenju sredstava u društvenoj svojini („Sl. list SR BiH“, broj 33/81 i 29/90);*
- *Potrebno je osigurati relevantnu dokumentaciju, od strane nadležnog organa, na osnovu koje će se izvršiti evidentiranje donirane opreme, u skladu sa zakonskim propisima, u cilju njenog realnog iskazivanja;*
- *Ministarstvo je dužno da na kraju fiskalne godine pravilno izvrši popis i obavezno uskladi stanje sredstava i njihovih izvora iskazanih u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom, u skladu sa članom 25. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH;*
- *Potrebno je izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju vezano za 4 vozila za koja u Ministarstvu nisu raspolagali sa adekvatnom dokumentacijom (od kojih su tri prodana), i u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne mjere;*
- *Korištenje službenih vozila Ministarstva vršiti u skladu sa Uredbom o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila u organima uprave u FBiH, u dijelu sačinjavanja pojedinačnih mjesečnih izvještaja o potrošnji goriva i pređenoj kilometraži, obavljenom servisu i zamjeni dijelova na svim vozilima;*
- *Ugovore o djelu zaključivati samo za poslove koji nisu utvrđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, a isplatu naknade po zaključenom ugovoru vršiti poslije podnošenja Izvještaja o izvršenju ugovorenih poslova;*

4. OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2008.GODINU

Na osnovu izvršene revizije finansijskih izvještaja za 2009. godinu, a u sklopu iste i provjere da li je postupljeno po preporukama datim u prethodnim revizijama, konstatovali smo da:

Ministarstvo nije postupilo po datim preporukama koje se odnosi na:

- Dosljedno poštivanje članova 5, 6 i 28. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu načina planiranja sredstava po kantonima, preusmjeravanja utvrđenih kvota u slučaju objektivnih okolnosti iz oblasti u oblast, kao i dostavljanja Vladi FBiH Odluke na usvajanje Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava i Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, uz prethodno osigurano mišljenje odbora Parlamenta FBiH na iste;
- Dosljednu primjenu usvojenog Programa utroška sredstava i Uputstva za ostvarenje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, u dijelu pravovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije i realizacije sredstava do utvrđenih kvota od strane kantonalnih ministarstava;
- Poduzimanja aktivnosti u dijelu povrata neutrošenih sredstava po osnovu realizacije investicionih projekata (135.489 KM) koji su se finansirali u 2008. godini putem Razvojne banke FBiH;
- Uvid u dokumentaciju vezano za zaključivanje ugovora o dodjeli sredstava za poticaj staklenika u budžetskoj 2006. godini, korisnika poticaja koji nisu u utvrđenom roku dostavili izvještaje o utrošku sredstava, utvrditi opravdanost zaključivanja aneksa ugovora zaključenih u 2008. godini i u skladu sa utvrđenim poduzeti adekvatne aktivnosti;
- Poduzimanje adekvatnih mjera na utvrđivanju nadležnosti Ministarstva na osnovu relevantne dokumentacije, vezane za implementaciju razvojno-investicionih projekata, u skladu sa Uredbom o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH;
- Zaključivanje ugovora o djelu u skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju navedenu oblast, i vršenja isplata uz prethodno dostavljene izvještaje o izvršenim uslugama;
- Dosljednu primjenu Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji prilikom dodjele Poticaja za ruralni razvoj, u okviru Programa poticaja za poljoprivredu.

Ministarstvo je djelimično postupilo po datim preporukama koje se odnose na:

- Poduzimanja aktivnosti u cilju dosljedne primjene Zakona o poljoprivredi u FBiH u dijelu donošenja Godišnjeg operativnog programa implementacije poljoprivredne strategije za 2009. godinu;
- Poduzimanje adekvatnih aktivnosti kako bi se od strane kantonalnih ministarstava dosljedno poštivale odredbe Zakona o novčanim poticajima u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, što bi omogućilo Ministarstvu dosljednu primjenu istog kao i podzakonskih propisa iz ove oblasti, iako je od strane Ministarstva obavljano u 2009. godini dosta kontrola na terenu;
- Osiguranje vođenja centralne baze podataka o svim vrstama novčanih podrški i njihovim korisnicima, u skladu sa članom 16. Zakona o novčanoj potpori u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Evidencije se vode u excel tabelama i ima ograničene mogućnosti manipulacije podacima;
- Pokretanje aktivnosti na usklađivanju Zakona o novčanoj potpori u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji sa postojećom zakonskom regulativom, u dijelu vršenja inspekcijuskog nadzora, obzirom da su isti poslovi utvrđeni u okviru nadležnosti Federalne uprave za inspekcijske poslove. Novi Zakon o novčanim podrškama je u parlamentarnoj proceduri;
- Osiguranje nadgledanje pisanih kontrolnih postupaka i otklanjanje utvrđenih nedostataka, u skladu sa Pravilnikom o internoj kontroli;
- Donošenje i dosljednu primjenu internih procedura, u cilju osiguranja primjene postojećih zakonskih propisa;
- Osiguranje dosljedne primjene Uputstva za ostvarenje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu osiguranja relevantne dokumentacije, kojom se potvrđuje osnovanost dodjele Odlukama odobrene visine poticaja, kao i dosljednu primjenu Poslovnika o radu Komisije za ocjenu investicionih projekata, kao i Operativnog uputstva za rad istog, u dijelu vršenja cjelovitog nadzora i isplate na osnovu valjane dokumentacije koja potvrđuje stvarno ulaganje. Inspekcijuski nadzor u pojedinim slučajevima utvrdio da timovi za kontrolu Ministarstva u pojedinim slučajevima nisu pravilno utvrdili činjenično stanje na terenu.

- Poduzimanje aktivnosti da, u skladu sa zaključenim ugovorima, korisnici podrški za izradu Stručnih projekata dostave izvještaje o realizaciji ugovora i dokaze o namjenskom utrošku sredstava prema potpisanim ugovorima posebno za projekte koji su trebali biti realizovani u 2008. godini. Djelimično je osiguran način praćenja realizacije projekata posebno onih koji prelaze iz jedne budžetske godine u drugu. Nije izvršena stručna valorizacija dostavljenih projekata i nema validne finansijske dokumentacije kojom bi se potvrdio namjenski utrošak doznačenih sredstva;
- Dosljednu primjenu potpisanih ugovora sa krajnjim korisnicima sredstava Transfera za šumarstvo, u dijelu poštivanja utvrđenih rokova realizacije ugovorenih poslova, kao i podnošenja izvještaja o namjenskom utrošku sredstava;
- Korištenje službenih automobila u skladu sa Pravilnikom o načinu korištenja službenih vozila u dijelu praćenja potrošnje goriva i pređene kilometraže, vođenja evidencija za sva vozila.
- Dosljednu primjenu Uputstva i Smjernica sa kriterijima za ostvarivanje novčanih podrški prilikom dodjele sredstava Poticaja za edukacije, održavanje stručnih skupova, seminara, sajмова i sredstava rezervi.

Ministarstvo je postupilo po preporukama, datim nakon obavljene revizije finansijskih izvještaja za 2008. godinu, u dijelu:

- Stvaranja i evidentiranja obveza u proračunskoj godini, u skladu sa raspoloživim sredstvima i instrukcijama Federalnog ministarstva financija, Zakonom o proračunima u FBiH i Zakonom o izvršavanju proračuna FBiH;
- Poduzimanja adekvatnih mjera na usvajanju novog Zakona o novčanim poticajima u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji;
- Definisanja Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva poslova i zadataka datih temeljem Zakona o šumama u nadležnost Minisatrstvu;
- Dosljedne primjene Zakona o duhanu, u suradnji sa Federalnom upravnom inspekcijom i županijskim inspekcijama, u dijelu vršenja nadzora nad provođenjem istog i isplate poticaja temeljem relevantne dokumentacije, kao i Naputka za ostvarenje novčanih potpora u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu poticaja proizvodnje svježeg kravljeg mlijeka;
- Dosljedne primjene postojećih zakonskih i podzakonskih akata, u suradnji sa županijskim ministarstvima, u dijelu pravovremene prijave tova i kontrole od strane Poljoprivredne savjetodavne službe, kako bi se isplata novčanih poticaja vršila za stvarno izvršeni tov;
- Dosljedne primjene Naputka za ostvarenje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, Poslovnik o radu i Operativnog naputka za rad Povjerenstva za investicione projekte;
- Osiguranja nadzora o namjenskom utrošku sredstava poticaja za investicione projekte u visini do 10.000 KM, koji su dodijeljeni krajem 2007. godine;
- Dosljedne primjene potpisanih ugovora, utvrđivanja rokova realizacije ugovorenih poslova u istim prilikom realizacije Transfera za veterinu, kao i podnošenja izvješća o utrošku sredstava;
- Utvrđivanja načina realizacije sklopljenih ugovora u 2008. godini sa „Agencijom za vodno područje rijeke Save“ Sarajevo i „Agencijom za vodno područje Jadranskog mora“ Mostar, obzirom da sredstva nisu bila pravovremeno doznačena;
- Praćenja realizacije projekata po ugovorima sklopljenim sa „Agencijom za vodno područje rijeke Save“ Sarajevo i „Agencijom za vodno područje Jadranskog mora“ Mostar iz 2007. Godine, koji su okončani u 2009. godini;
- Izvješćivanja o utrošku sredstava razvojno-investicionih projekata, sukladno Zakonu o izvršavanju proračuna FBiH, ostalim propisima i aktima donesenim od strane nadležnih institucija;
- U 2009. godini nije bilo isplate prekovremenog rada;
- Dosljedne primjene Odluke o načinu obrazovanja i visini naknade za rad radnih tijela osnovanih od strane Vlade FBiH i rukovoditelja federalnih organa državne službe;
- Preispitivanja opravdanosti isplate naknada uposlenicima za rad u povjerenstvima za poslove koji su im u opisu radnog mjesta ili Sektora, utvrđeni Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji.

S obzirom da Ministarstvu u 2009. godini nisu odobrena sredstva Transfera za šumarstvo ne procjenjujemo izvršenje preporuke koja se odnosi na donošenje Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele „Transfer novoj organizaciji za upravljanje šumarstvom“ u razumnom roku i poduzimanja aktivnosti na pravovremenoj realizaciji istog.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1 Sistem internih kontrola

Radi ostvarenja programskih ciljeva rada, kao i ekonomičnog, efikasnog i efektivnog trošenje javnih sredstava neophodno je imati uspostavljen funkcionalan sistem interne kontrole, koji je odgovornost menadžmenta. Faktor koji najviše utiče na funkcionalnost istog je povoljno kontrolno okruženje koje prvenstveno dolazi do izražaja kroz organizacionu strukturu, način rukovođenja, prenošenje ovlaštenja, vrednovanje rezultata rada, sistem nagrađivanja i poštivanje postojećih zakonskih i ostalih propisa.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva utvrđena je unutrašnja organizacija, djelokrug organizacionih jedinica, sistematizacija radnih mjesta, opis poslova i zadataka po radnim mjestima. Navedenim aktom sistematizovano je 180 radnih mjesta (od čega 162 u Ministarstvu i 18 u Federalnoj upravi za šumarstvo), a na dan 31.12.2009. godine ukupno je bilo uposleno 95 izvršilaca. Izvršenom revizijom konstatovano je da su, pored 4 savjetnika u stalnom radnom odnosu, angažovane još tri osobe, po osnovu ugovora o djelu, za obavljanje poslova stručne obrade najsloženijih pitanja iz oblasti poljoprivrede, veterinarstva i finansija, a koje u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, trebaju obavljati zaposleni savjetnici.

Iako je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji predviđeno da se poslovi pripremanja i koordiniranja razvojnih projekata, te provođenje i upravljanje istima iz nadležnosti Ministarstva vrše putem Službe za razvoj i upravljanje projektima i u Sektoru za vodoprivredu (u okviru Odsjeka za razvojne projekte u oblasti voda), na osnovu provedene revizije smo utvrdili da su navedene organizacione jedinice nedovoljno popunjene za obavljanje navedenih poslova, u skladu sa Uredbom o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH. Vlada FBiH je 08.07.2009. godine donijela zaključak V broj: 491/2009 kojim je dala saglasnost Ministarstvu da pristupi formiranju Stalne jedinice za upravljanje Projektom Evropske investicione banke (EIB) pod nazivom “Vodoopskrba i sanitacija u FBiH“, čija ukupna vrijednost projekta iznosi 121 milion EUR-a (Projekat obuhvata prioritete investicione podprojekte u sektoru opskrbe i odvođenja otpadnih voda na teritoriji FBiH, a čija je svrha poboljšanje javnog zdravstva i okoliša), koja u vrijeme obavljanja konačne revizije nije bila formirana. Ministarstvo je privremeno formiralo Radnu grupu za upravljanje ovim projektom sastavljenu od uposlenika Ministarstva i Agencija za vodno područje rijeke Save i Jadranskog mora, te odredilo odgovorne osobe iz Ministarstva za vršenje nadzora nad radom ove grupe, međutim, ovim nije postignuto trajno rješenje za obavljanje navedenih poslova.

Ministarstvo, obzirom da ispunjava propisane kriterije, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH, trebalo je da uskladi interne propise i uspostavi funkciju interne revizije do avgusta 2009. godine. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva sistematizovani su poslovi obavljanja interne revizije u okviru Jedinice za internu reviziju Ministarstva (2 radna mjesta), ali navedena radna mjesta nisu popunjena.

Ministarstvo je u skladu sa Smjernicama za uspostavu i jačanje internih kontrola kod budžetskih korisnika donijelo sve pisane procedure. U septembru 2008. godine donesen je i Pravilnik o internoj kontroli Ministarstva, kojim su definisani kontrolni postupci, postupci informisanja i komuniciranja, te izvršena procjena rizika za određene aktivnosti i propisani postupci nadgledanja za pojedine procese poslovanja mada ne i za ključne tekuće transfere. Sačinjeni Pravilnik o internim kontrolama potrebno je nadograditi, u dijelu procjene kontrolnog rizika za sve značajnije procese koji se obavljaju u Ministarstvu (a ne samo za unos i plaćanje obaveza u sistem trezora), u cilju smanjenja vjerovatnoće da će doći do neželjnih dešavanja zbog nedovoljnog funkcionisanja internih kontrola.

Vezano za funkcionisanje sistema internih kontrola i utrošena sredstva za investicijske projekte, na osnovu obavljene revizije, konstatovano je da timovi za kontrolu Ministarstva u pojedinim slučajevima nisu pravilno utvrdili činjenično stanje tako da je pojedinim korisnicima, na osnovu njihovog zapisnika izvršeno doznačavanje sredstava poticaja, za koje aplikante se kasnije od strane federalne poljoprivredne inspekcije

utvrdilo da nisu prezentirali validnu dokumentaciju (račune), odnosno da nisu zadovoljili propisane uslove iz Uputstva za ostvarivanje novčanih poticaja koje je vrijedilo za 2008., odnosno za 2009. godinu. S tim u vezi navodimo da, u skladu sa članom 26. Zakona o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, korisnik novčane podrške koji počini prekršaj iz članova 7 i 8. istog Zakona, nema pravo konkurisanja za bilo koju vrstu novčane podrške za period od pet godina, računajući od dana pravosnažnog rješenja. Provedenom revizijom smo utvrdili da Ministarstvo, ni u jednom slučaju, nije donosilo takva rješenja, kao i da donošenje rješenja o zabrani konkurisanja za bilo koju vrstu novčane podrške, u narednih 5 godina (kada i u kojim slučajevima) nije definisano internom procedurom. U pojedinim slučajevima, iako je od strane poljoprivrednih inspektora, nakon doznačavanja sredstava korisnicima, utvrđeno da isti nisu bili ispunili uslove za ostvarivanja novčanih podrški, Ministarstvo nije donijelo rješenje o povratu sredstava. Zbog navedenog smo mišljenja da bi Ministarstvo trebalo donijeti Proceduru kojom će se definisati postupci odgovornih osoba Ministarstva prilikom obavljanja kontrola novčanih podrški, njihova ovlaštenja i odgovornost, kao i daljnja postupanje, od strane nadležnih službi, nakon konstatovanih činjenica na terenu ili nakon dobivenih informacija od strane federalne poljoprivredne inspekcije.

Nakon provedene revizije finansijskih izvještaja za 2009. godinu utvrdili smo da je sistem internih kontrola nezadovoljavajući i u dijelu: uspostavljanja odgovarajuće kontrole nad korištenjem i potrošnjom goriva za dio vozila u skladu sa Pravilnikom o načinu korištenja službenih vozila i utvrđenim Normativom za potrošnju goriva (tačka 5.4.1. Izvještaja); obavljanja poslova redovnog godišnjeg popisa i usklađivanja stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem motornih vozila (tačka 5.7. Izvještaja); pravilnog obračunavanja naknade za odvojeni život rukovodećim državnim službenicima i savjetnicima; narušavanja aktualne osnove obzirom da je dio troškova iz prethodne godine iskazan u revidiranoj godini; pravdanja putnih naloga u inostranstvu; reprezentacije; usklađivanja pomoćnih evidencija ostvarenih prihoda sa Glavnom knjigom trezora što smo detaljnije obrazložili u Pismu menadžmentu.

Potrebno je uspostaviti funkcionalni sistem internih kontrola u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa. Izvršiti dopune Pravilnika o internim kontrolama – internim kontrolnim postupcima u djelu procjene kontrolnog rizika za sve značajnije procese koji se obavljaju u Ministarstvu. Također je potrebno uspostaviti funkciju interne revizije, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;

Potrebno je osigurati da se, u okviru formirane organizacione jedinice Ministarstva, vrše poslovi koji se odnose na koordinaciju, praćenje i izvještavanje o realizaciji projekata, iz oblasti poljoprivrede, u skladu sa Uredbom o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH;

Potrebno je da Ministarstvo, u skladu sa članovima 7, 8 i 26. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, aplikantima koji počine prekršaj prilikom ostvarivanja prava na novčane podrške, istima izda rješenja o zabrani konkurisanja za bilo koju vrstu novčane podrške u narednih 5 godina;

Donijeti proceduru kojom će se definisati postupci odgovornih osoba Ministarstva prilikom obavljanja kontrola novčanih podrški, njihova ovlaštenja i odgovornosti, kao i daljnja postupanja od strane nadležnih službi nakon konstatovanih činjenica na terenu ili nakon dobivenih informacija od strane federalne poljoprivredne inspekcije;

5.2 Obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva

U 2009. godini, najznačajniji zakonski propisi koji su bili na snazi i definiraju način provođenja federalne politike u oblasti poljoprivrede su: Zakon o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (u daljem tekstu: Zakon o novčanim podrškama) i Zakon o poljoprivredi. **Zakonom o novčanim podrškama** koji je donesen u maju 2004. godine, uređene su novčane podrške u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, izvor i visina sredstava novčanih podrški u iznosu koji ne može biti manji od 3 % vrijednosti godišnjeg Budžeta FBiH, lica koja ostvaruju pravo na novčanu podršku, namjena i korištenje sredstava, obaveze i realizacija novčanih podrški, nadzor nad provođenjem zakona, kaznena i druga pitanja u vezi sa novčanom podrškom. Kako je navedenim Zakonom predviđeno, odabir prioriteta za novčanu podršku se vrši u skladu sa strateškim opredjeljenjima u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, te je stoga u 2006. godini donesena **Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH za period 2006 – 2010.**

godina (u daljem tekstu: Strategija razvoja poljoprivrede), koja je usvojena od strane Parlamenta FBiH. Strategija poljoprivrednog razvoja u sebi sadrži i **Akcioni plan** kojim su predviđene aktivnosti, nosioci i rokovi za provedbu iste, kao i ciljevi koji se trebaju postići implementacijom istih. Između ostalog bilo je predviđeno i da Federalno ministarstvo poljoprivrede sačini Prijedlog Izmjena i dopuna postojećeg Zakona o novčanim podrškama do kraja 2007. godine kako bi se povećala izdvajanja za novčane podrške iz Budžeta FBiH u iznosu od 6 %, smanjio broj proizvoda koji se stimulišu i promoviše konkurentna proizvodnja koja ostvaruje veću dobit. **Iako su se, u međuvremenu, desile značajne promjene u okruženju, a prvenstveno u odnosima između države BiH i zemalja Evropske unije, kao i zemalja u okruženju, što je imalo za posljedicu provođenje određenih aktivnosti iz oblasti poljoprivrede na nivou BiH i prihvatanja njihove implementacije od strane FBiH, navedeni Akcioni plan implementacije Strategije nije revidiran, nije sačinjavao Izvještaj o njegovoj realizaciji prema nadležnim organima i institucijama, a također, nisu izvršene ni predviđene Izmjene i dopune Zakona o novčanim podrškama.**

U decembru 2007. godine stupio je na snagu **Zakon o poljoprivredi**, kojim se uređuju: ciljevi i mjere poljoprivredne politike, korisnici prava, definirano je poljoprivredno gazdinstvo, određen pojam poljoprivrednik, institucionalna podrška, obaveštavanje u poljoprivredi i vođenje registara, upravni i inspekcijski nadzor, kaznene odredbe, kao i druga pitanja od značaja za poljoprivredu. U skladu sa članom 5. Zakona o poljoprivredi, Ministarstvo je 04.03.2009. godine donijelo **Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije**, kojim se opredijelilo za mjere poljoprivredne politike (tržišno – cjenovne mjere, mjere strukturne politike, mjere zemljišne politike, te mjere novčanih podrški u poljoprivredi) koje će se finansirati iz Budžeta FBiH za 2009. godinu a iste je najvećim dijelom ugradilo i u Program utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava „Podsticaj za poljoprivredu“ za 2009. godinu, kojeg je na prijedlog Ministarstva usvojila Vlada FBiH (u daljem tekstu: Program utroška sredstava „Podsticaja za poljoprivredu“). **Do kraja 2009. godine, u skladu sa članom 72. Zakona o poljoprivredi, nije izvršeno predviđeno usklađivanje zakonskih propisa iz oblasti poljoprivrede, od čega naročito ističemo neusklađivanje Zakona o novčanim podrškama koji je jedini zakon kojim se uređuje novčana podrška koja se finansira iz Budžeta Federacije BiH. Zbog naprijed navedenog i na osnovu provedene revizije, ne može se potvrditi da je Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije za 2009. godinu sačinjen na osnovu Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2006 – 2010. godina, kao i da je Program utroška sredstava „Podsticaja za poljoprivredu“ za 2009. godinu sačinjen uz dosljednu primjenu Zakona o novčanim podrškama.**

Na osnovu prezentirane dokumentacije, ne može se potvrditi da je Ministarstvo postupilo u skladu sa članom 5. Zakona o novčanim podrškama, prema kojem je za donošenje Programa trebalo raspolagati potrebnim informacijama iz svih kantona o tome da li su poticaji za resurse koji se podstiču predviđeni i kantonalnim budžetima. Kao i prethodne godine, nije nam prezentirana dokumentacija koja potvrđuje da je preraspodjela sredstava po kantonima izvršena na osnovu procentualnog udjela pojedinih resursa po kantonima u ukupnoj proizvodnji ili djelatnosti na nivou FBiH, i uz poštivanje uslova da i kanton kojem se preraspodjeljuju sredstva iz federalnog budžeta, kantonalnim budžetom predviđa učešće tog kantona u poticanju navedenih resursa. Programom utroška sredstava „Podsticaja za poljoprivredu“ za 2009. godinu nije bila izvršena preraspodjela sredstava federalnih poticaja po kantonima, već je Ministarstvo izvršenu realizaciju od strane pravnih i fizičkih lica u toku godine, ugradilo u posljednju Izmjenu Programa utroška sredstava koja je objavljena 29.12.2009. godine. Kako kantoni nisu imali određene kvote po vrstama novčanih podrški, nije im bilo omogućeno da, u skladu sa članom 6. Zakona radi objektivnih okolnosti, neutrošena sredstva preusmjeravaju na druge stavke unutar oblasti ili iz oblasti u oblast, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva.

Utvrđili smo da je Ministarstvo 02.02.2009. godine Vladi FBiH dostavilo Prijedlog odluke o usvajanju Programa utroška sredstava „Poticaji za poljoprivredu“, što nije u skladu sa članom 28. Zakona o novčanim poticajima, obzirom da nije ispoštovan zakonski rok od 15 dana od dana usvajanja Budžeta FBiH za 2009. godinu (objavljen 30.12.2008. godine). Vlada FBiH je 12.02.2009. godine donijela Odluku o usvajanju Programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ (objavljena 23.02.2009. godine), a Ministarstvo je u martu 2009. godine donijelo Uputstvo za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (u daljem tekstu: Uputstvo) koje je objavljeno 30.03.2009. godine, čime nije ispoštovalo utvrđeni zakonski rok od 15 dana donošenja odluke od strane Vlade FBiH. **Imajući u vidu da se nepoštivanje zakonskih rokova za sačinjavanje Programa utroška sredstava i Uputstva, od strane Ministarstva ponavlja svake godine, potrebno je da Ministarstvo poduzme sistemske mjere u svojoj**

organizaciji kako bi na vrijeme raspolagalo sa tačnim podacima, vezanim za realno planiranje, a posebno u dijelu koji se tiče prenosa proizvodnji iz godine u godinu i izrade navedenih akata na način određen zakonskim propisima.

S tim u vezi ističemo da Ministarstvo nije, u skladu sa članom 28. Zakona o novčanim podrškama, na navedenu Odluku i Uputstvo, dobilo saglasnost od nadležnih odbora Parlamenta FBiH. Prema Zapisniku Odbora za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Doma naroda Parlamenta FBiH od 10.02.2009. godine, konstatovano je da je isti donio zaključak da Nacrt Programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu nije sačinjen u skladu sa Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH, koju je usvojio Parlament FBiH i zadužio Ministarstvo da intenzivira aktivnosti na pripremanju i upućivanju u proceduru Zakona o poticajima kako bi se, između ostalog, utvrdili kriteriji za određivanje prioriteta projekata koji će se finansirati iz poticajnih sredstava i efikasna kontrola operativnog realizovanja tih projekata u smislu transparentnog trošenja javnih sredstava. **Iz naprijed navedenog, može se zaključiti da Odluka i Uputstvo nisu doneseni u Zakonom predviđenim rokovima niti su dobili potrebnu suglasnost od strane nadležnih odbora Parlamenta FBiH.**

Neusaglašenost i nedosljedno provođenje Zakona o novčanim podrškama, kao i nedovoljno definisanje strateških opredjeljenja imalo je za posljedicu da su u toku godine čak 3 puta vršene izmjene Programa utroška sredstava i 5 puta izmjene Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški. Navedenim izmjene su vršene na osnovu dostavljenih zahtjeva za poticajnim sredstvima, za koje nisu prethodno bila planirana sredstva u dovoljnom iznosu.

Utvdili smo da još uvijek nije izvršena izmjena člana 18. Zakona o novčanim podrškama koji propisuje obavljanje inspekcijskog nadzora u provođenju ovog Zakona od strane federalne i kantonalnih poljoprivrednih inspekcija, u okviru njihovih nadležnosti, iako je usvojen novi Zakon o inspekcijama u FBiH, u skladu sa kojim su federalni poljoprivredni inspektori od 01.01.2007. godine prešli u Federalnu upravu za inspekcijske poslove.

Ministarstvo je, u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama, obavezno da vodi **centralnu bazu podataka** o svim vrstama novčanih podrški i njihovim korisnicima. Prezentirana nam je pomoćna evidencija (u excel tabelama) o svim vrstama novčanih podrški i njihovim korisnicima za koju ne možemo potvrditi da je adekvatna, obzirom da ne pruža zadovoljavajući nivo sigurnosti podataka i ima ograničene mogućnosti. Mišljenja smo da je vođenje baze podataka potrebno podići na veći nivo putem propisivanja procedura za njeno korištenje i vođenje, kao i omogućavanjem povezivanja podataka sa registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata koji su u uspostavljanju.

U vrijeme izrade našeg revizorskog Izvještaja, Ministarstvo je prezentiralo Informaciju da je Parlament FBiH izvršio usvajanje i usaglašavanje Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju dana 08.06.2010. godine, međutim, do okončanja revizije nije bila izvršena njegova objava.

Ministarstvo nije u određenom roku, najkasnije do 15. maja 2010. godine sačinilo Godišnji izvještaj o stanju poljoprivrede za 2009. godinu (Zeleni izvještaj), a kojeg je Vlada FBiH dužna dostaviti Parlamentu FBiH najkasnije do 30.06.2010. godine, u skladu sa članom 52. Zakona o poljoprivredi.

Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije donositi u skladu sa Zakonom o poljoprivredi u dijelu poštivanja usvojenih strateških opredjeljenja od strane Parlamenta FBiH i uz dosljedno poštivanje odredbi Zakona o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i Zakona o poljoprivrednom zemljištu;

Prilikom donošenja Programa utroška sredstava „Podsticaji u poljoprivredi“, dosljedno se pridržavati Zakona o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, u dijelu određivanja mjera koje će se finansirati iz Budžeta FBiH;

Potrebno je dosljedno poštivati član 5. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu načina planiranja sredstava po kantonima uz uslov da se preraspodjela sredstava po kantonima vrši na osnovu procentualnog učešća pojedinih resursa po kantonima u ukupnoj proizvodnji ili djelatnosti na nivou FBiH i ako je u kantonu u koji se vrši preraspodjela, kantonalnim budžetom predviđeno učešće kantona u podršci pojedinom resursu;

Uspostaviti centralnu bazu podataka o svim vrstama novčanih podrški i njihovim korisnicima u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Donijeti procedure za njeno korištenje i vođenje, te osigurati da ista ima zadovoljavajući nivo sigurnosti

podataka i mogućnost povezivanja podataka sa registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata koji trebaju biti uspostavljeni do 11.12.2010. godine.

Potrebno je, u skladu sa određenim rokovima u članu 28. navedenog Zakona, Vladi FBiH dostaviti Odluku na usvajanje Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava i Uputstvo za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, te osigurati mišljenje odbora Parlamenta FBiH na iste;

Dosljedno primjenjivati usvojeni Program utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava i Uputstvo za ostvarenje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, posebno u dijelu pravovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije i realizacije sredstava do utvrđenih kvota od strane kantonalnih ministarstava;

Potrebno je, u slučaju objektivnih okolnosti, dosljedno primjenjivati član 6. Zakona o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u dijelu načina preusmjeravanja utvrđenih kvota iz oblasti u oblast;

U skladu sa članom 70. Zakona o poljoprivredi Ministarstvo je obavezno do 11.12.2010. godine uspostaviti Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, u koje su se dužni upisati sva poljoprivredna gazdinstva (privredna društva, zadruge, obrtnici, porodična poljoprivredna gazdinstva i poljoprivrednici) koja podnose zahtjeve za novčane podrške i druge oblike pomoći u poljoprivredi, a pored toga se evidentiraju i u ostalim predviđenim registrima (trajnih nasada, proizvođača sjemena i sadnog materijala, proizvođača duhana, životinja, integralne proizvodnje, organske proizvodnje), u zavisnosti kojoj kategoriji pripadaju (a koje je Ministarstvo također dužno uspostaviti). Klijentom se u smislu Zakona o poljoprivredi, smatra svaka fizička i pravna osoba koja želi ostvariti pravo na podršku u poljoprivredi i ruralnom razvoju na teritoriji Federacije i koja se kao takva upisuje u Registar klijenata. Značaj upisa u ove registre ogleda se i u obavljanju popisa ljudskih potencijala, zemljišta i životinja na poljoprivrednim gazdinstvima, u cilju što racionalnijeg, bržeg i kvalitetnijeg planiranja mjera od strane organa nadležnih za pružanje podrške razvoju poljoprivrednog razvoja, osiguranja transparentnosti u trošenju sredstava namijenjenih podršci u poljoprivredi, te postepenog usklađivanja sa zahtjevima Evropske unije radi korištenja sredstava iz predpristupnih fondova namijenjenih BiH.

Radi realizacije navedenih zadataka, u skladu sa članovima 46. i 49. istog Zakona, ministar poljoprivrede donio je Pravilnik o upisu u Registar poljoprivrednih gospodarstava i Registar klijenata u FBiH („Sl. novine FBiH“, broj 42/08) koji je stupio na snagu 18.07.2008. godine, a počeo se primjenjivati počev od 01.01.2009. godine. **Prema prezentiranoj dokumentaciji, upis u registre gazdinstava i klijenata, vršen je na principu dobrovoljnosti (u općinskim službama nadležnim za poslove poljoprivrede) i isti nije bio uslov za ostvarivanje novčanog poticaja u 2009. godini.** Da bi navedeni registri profunkcionisali bila je nužna uspostava informacionog sistema koji podrazumijeva nabavku hardverske infrastrukture i nabavku odgovarajućeg softvera, koji se finansiraju kreditnim sredstvima Svjetske banke, kroz „Projekat poljoprivreda i ruralni razvoj“ (13.500.000 EUR-a za FBiH). Na osnovu Izvještaja o radu Stručnog tima za uspostavu registra poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata za 2009. godinu (formiranog od strane ministra), kao i Informacije o provedbi aktivnosti na uspostavi istih od 25.05.2010. godine, konstatovano je da je Ugovor za kupovinu odgovarajućeg softvera potpisan 05.03.2009. godine sa kompanijom „KING – ICT“ i da je završeno nekoliko faza testiranja istog (ali još uvijek nije izvršeno povezivanje aplikacije sa registrima životinja i aplikacijom za obradu novčanih podrški koja je u razvoju), da je izvršena nabavka i koordinacija isporuke, kao i instalacija hardverske opreme u svih 79 općina, koje su pokrenule aktivnosti na zaprimanju zahtjeva za upis u registre tokom godine, da je izvršena isporuka serverske opreme u Poljoprivredni zavod u Butmiru gdje se očekuje početak građevinskih radova na izgradnji „Sigurne sobe“ u kojoj će navedena oprema biti instalirana.

Potrebno je da Ministarstvo poduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se, u skladu sa zakonski određenim rokom (11.12.2010. godine) funkcionalno osposobili Registar gazdinstava i Registar klijenata, te kako bi se isti mogli koristiti prilikom realizacije novčanih podršku iz Budžeta FBiH za 2011. godinu, kao i za druge predviđene namjene;

5.3 Budžet za 2009. godinu

U Godišnjem izvještaju o izvršenju Budžeta ukupni rashodi i izdaci iskazani su u iznosu od 56.743.709 KM što predstavlja 98,83 % ukupno odobrenih sredstava za rad Ministarstva.

Struktura iskazanih rashoda i izdataka je sljedeća: tekući transferi 91 % (51.637.150 KM od čega Transfer za poljoprivredu iznosi 49.198.591 KM i Transfer za veterinarstvo 2.435.690 KM), primanja zaposlenih 5,47 % (3.106.674 KM), izdaci za materijal i usluge 2,18 % (1.231.041 KM) i kapitalni transfer za vodoprivredu 1,35 % (765.000 KM).

Pregled izvršenja budžeta dat je u prilogu br. 1 Izvještaja.

5.4 Tekući rashodi

5.4.1 Izdaci za materijal i usluge

Izdaci za usluge prijevoza i goriva evidentirani su u iznosu od 56.691 KM. Uvidom u mjesečne izvještaje o pređenoj kilometraži i potrošnji goriva, ne može se potvrditi da je ostvarena kontrola mjesečne potrošnje goriva za sva vozila koja koristi Ministarstvo. Naime, u maju 2009. godini donesen je novi Pravilnik o načinu korištenja službenih vozila sa utvrđenim Normativom za potrošnju goriva, kojim je jasno utvrđeno da lica koja su zadužena za korištenje službenih putničkih automobila moraju mjesečno sačinjavati izvještaje na propisanom obrascu o pređenim kilometrima, utrošku goriva, obavljenom servisu i zamjeni dijelova. Uvidom u zbirne mjesečne izvještaje koji su sastavljeni na bazi pojedinačnih izvještaja zaduženih lica za korištenje službenih vozila, konstatovali smo da su ista nepotpuna iz razloga što se za sva vozila redovno ne dostavljaju pojedinačne izvještaje zaduženih lica niti druga evidencija na osnovu koje se vrši kontrola potrošnje goriva, odnosno njihovog korištenja. Na osnovu naprijed navedenog, ne može se potvrditi da se u cijelosti primjenjuju naprijed navedeni Pravilnik i Normativ, odnosno da je uspostavljena odgovarajuća kontrola nad korištenjem vozila i potrošnjom goriva.

Izdaci po osnovu zaključenih ugovora o djelu iskazani su u neto iznosu od 117.487 KM što sa pripadajućim porezima iznosi 138.746 KM. Uvidom u dokumentaciju konstatovali smo da su Ugovori o djelu u najvećem dijelu, tokom cijele godine zaključivani za poslove koji su utvrđeni opisom poslova radnih mjesta iz Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva (poslovi savjetnika, stručnog saradnika za obradu zahtjeva za novčane poticaje, poslovi vozača, poslovi čišćenja i održavanja, poslovi unutrašnjeg osiguranja ljudi i imovine). Nije prezentirana dokumentacija na osnovu koje bi se potvrdila opravdanost utvrđivanja naknade po osnovu zaključenih ugovora o djelu, koja se prema izjavi odgovorne osobe utvrđivali na način da su, u najvećem broju slučajeva, naknade utvrđene u iznosima koje bi angažovana lica ostvarivala i da su u stalnom radnom odnosu, obzirom da su u iznos naknade uključeni: neto plata po koeficijentima iz platnih razreda kojim ti poslovi pripadaju, naknade za topli obrok, za prevoz, za korištenje mobitela, za smještaj pa čak i za prekovremeni rad. Pored isplate naknada po ugovoru o djelu, za prvih devet mjeseci 2009. godine pojedini izvršitelji (vozač i savjetnici) su redovno upućivani na službeni put u zemlji i inozemstvu, kojom prilikom su im isplaćivane dnevnice za službena putovanja a da pri tom nisu obračunati i plaćeni pripadajući porezi i doprinosi. Osim toga, iako su u 2009. godini bila popunjena radna mjesta savjetnika ministra za poljoprivredu, veterinarstvo i finansije, sklapani su Ugovori o djelu za obavljanje stručne obrade najsloženijih pitanja iz gore navedenih oblasti što prema opisu poslova iz Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva spada u djelokrug rada savjetnika koji su zaposleni na ovim radnim mjestima. U pojedinim slučajevima isplata ugovora o djelu je vršena bez prethodno dostavljenih izvještaja o izvršenim uslugama ili su izvještaji vrlo kratki i nepotpuni.

Korištenje službenih vozila Ministarstva vršiti u skladu sa Uredbom o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila u organima uprave u FBiH, u dijelu sačinjavanja pojedinačnih mjesečnih izvještaja o potrošnji goriva i pređenoj kilometraži, obavljenom servisu i zamjeni dijelova na svim vozilima;

Ugovore o djelu zaključivati samo za poslove koji nisu utvrđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, a isplatu naknade po zaključenom ugovoru vršiti poslije podnošenja Izvještaja o izvršenju ugovorenih poslova.

5.5 Transfer za poljoprivredu

Transfer za poljoprivredu je realiziran u iznosu od 49.198.591 KM što predstavlja 99 % od 49.693.516 KM zakonski odobrenih sredstava za navedene namjene. U toku godine, prvobitno odobrena sredstva na ime Transfera za poljoprivredu od 50.000.000 KM su Izmjenama i dopunama budžeta umanjena za 120.000 KM i izvršenom preraspodjelom na Transfer za veterinarstvo umanjena za 186.484 KM, tako da je za podsticaje u poljoprivredi Ministarstvu u 2009. godini bilo na raspolaganju 49.693.516 KM.

Kao i prethodne godine, sva zainteresovana pravna i fizička lica koja ispunjavaju uslove iz Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, mogla su aplicirati za dodjelu sredstva (za sve vrste poticaja) iz Programa utroška sredstava „Podsticaja za poljoprivredu“, nezavisno od visine utvrđenih sredstava za pojedine namjene unutar istog. **Navedeno je jednim dijelom, imalo za posljedicu da je Ministarstvo u toku godine tri puta vršilo izmjene prvobitno usvojenog Programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“, a posljednja izmjena je objavljena 29.12.2009. godine čime su prethodno izvršena preusmjeravanja unutar programa prihvaćena i ugrađena u navedeni Program, kao planirana.**

Za realizaciju transfera, **na ime poticaja biljnoj i animalnoj proizvodnji**, Ministarstvo nije donosilo upravni akt, obzirom da se obračuni uglavnom rade u kantonima i dolaze na zbirnim spiskovima, za realizaciju investicija korisnicima su izdavana rješenja, a za realizaciju sredstava putem Razvojne banke FBiH Ministarstvo je donosilo odluke o dodjeli grant sredstava u visini od ¼ vrijednosti investicije nakon što je banka donijela odluku o odobravanju kredita na ½ vrijednosti investicije koja se podstiče. **Mišljenja smo da je Ministarstvo sa određenim krajnjim korisnicima, prije doznačavanja značajnijih iznosa sredstava trebalo potpisati ugovore kojima će se decidno navesti međusobna prava i obaveze, kako bi se eventualno mogle poduzeti adekvatne mjere prema onim korisnicima koji nenamjenski utroše sredstva ili u datom roku ne podnesu izvještaj o utrošku istih.**

Prema prezentiranim podacima iz Službe za direktna plaćanja Ministarstva, koji su u vidu Informacije razmatrani i usvojeni 10.05.2010. godine od strane Vlade FBiH, izvršenje Transfera za poljoprivredu iznosi 49.047.228 KM i isto je manje za 151.362 KM od iskazanih podataka u knjigovodstvenim evidencijama Ministarstva, od čega je 127.467 KM doznačeno JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar, a iznos od 23.895 KM se odnosi na pogrešno izvršene uplate za koje su strankama izdata rješenja o povratima, međutim, ista još uvijek nisu u potpunosti naplaćena (15.870 KM). **Služba za direktna plaćanja je iskazala sljedeću strukturu utroška sredstava odobrenih „Podsticaja za poljoprivredu“: Animalna proizvodnja (23.100.765 KM), Biljna proizvodnja (5.026.636 KM), Investicijski projekti (17.519.929 KM), Stručni projekti (300.000 KM), Ruralni razvoj (1.537.000 KM) i Ostale podrške (1.562.898 KM), što je prikazano u narednoj tabeli, dok se detaljnija struktura isplaćenih podrški po kantonima nalazi u Prilogu br. 2 Izvještaja.**

Tačka Programa	VRSTA POTPORE/ PODRŠKE	UKUPNO
A	POTPORA POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI (A/1 + A/2)	28.127.401
A/1	Animalna proizvodnja	23.100.765
A/2	Biljna proizvodnja	5.026.636
B	INVESTICIONI PROJEKTI KOJI SE FINANCIRAJU U 2009. GODINI, REGRES KAMATA I SUFINANCIRANJE OSIGURANJA POLJ. PROIZVODNJI (B/1 + B/2 + B/3)	17.519.929
B/1	INVESTICIJSKI PROJEKTI (B/1a + B/1b + B/1c)	15.961.468
B/1a	Investicijski projekti - prijenos iz 2008. godine	10.384.358
B/1b	Investicijski projekti iz 2009. godine	5.107.600
B/1c	Razvojna banka - investicijski projekti	469.510
B/2	REGRESIRANJE KAMATA	1.515.605
B/3	SUFINANCIRANJE OSIGURANJA	42.856
C	STRUČNI PROJEKTI	300.000
D	RURALNI RAZVOJ	1.537.000
P	OSTALE POTPORE	1.562.898
	SVEUKUPNO: (A + B + C + D + P)	49.047.228

Utvdili smo da je, na osnovu Odluke ministra od 11.12.2009. godine (na koju je ministar finansija dao pozitivno mišljenje), na teret Transfera za poljoprivredu izvršeno doznačavanje sredstava preduzeću JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar, u iznosu od 127.467 KM, za sufinansiranje

plaćanja nezavisne revizije i podmirenja dijela dugovanja zaposlenicima za neisplaćene plaće i materijalne troškove u tekućoj 2009. godini. Prema prezentiranoj dokumentaciji, imajući u vidu da nije izvršena preraspodjela sredstava ne može se potvrditi da su sredstva utrošena namjenski iz Transfera za poljoprivredu. (Vezano za navedenu transakciju, revizorskom timu je prezentiran Zaključak Vlade FBiH od 30.07.2009. godine kojim su JP „Bosanskohercegovačke šume“ Sarajevo i JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar vraćene na listu privrednih društava prema kojima ovlasti po osnovu državnog kapitala vrše organi FBiH, a Ministarstvo dobilo nalog da u najkraćem mogućem roku predloži rješavanje njihovog konačnog statusa, te da u skladu sa važećim zakonskim propisima pokrene proceduru i imenuje Nadzorni odbor i direktora, kao i nezavisnog revizora sa zadatkom da izvrši reviziju i analizu poslovanja ova dva preduzeća. Također su prezentirani i zahtjevi Ministarstva za odobravanjem sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta FBiH u iznosu od 187.500 KM (za realizaciju navedenog Zaključka) od 17.09.2009. godine i urgencija zahtjeva od 16.11.2009. godine prema Ministarstvu finansija, koji nisu odobreni, nakon čega je Ministarstvo poljoprivrede 11.12.2009. godine podnijelo zahtjev Ministarstvu finansija da mu se odobri preraspodjelu sredstava sa Transfera za poljoprivredu na Transfer za šumarstvo u navedenom iznosu, ali istovremeno i Odluku o odobravanju izdvajanja sredstava JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar sa Transfera za poljoprivredu (na isti iznos) i na koju je Ministarstvo finansija dalo saglasnost, nakon čega je unesen nalog u sistem trezora na osnovu kojeg su sredstva u iznosu od 127.467 KM doznačena JP „Šume Herceg Bosne“ Mostar.)

Odobrena sredstva za realizaciju Transfera za poljoprivredu koristiti samo za utvrđene namjene, u skladu sa Programom utroška sredstava, usvojenim od strane Vlade FBiH i uslovima utvrđenim u Uputstvu za ostvarivanje novčanih podrški;

Sa krajnjim korisnicima tekućih transfera (koji su obavezni namjenski utrošiti doznačena sredstva), prije doznačavanja dodijeljenih sredstava potpisivati ugovore o izvršenju istih, u kojima će se decidno definisati međusobna prava i obaveze, kako bi se eventualno mogle poduzeti adekvatne mjere prema onim korisnicima koji nenamjenski utroše sredstva ili u datom roku ne podnesu izvještaj o utrošku istih;

5.5.1 Stručni projekti

Stručni projekti, u okviru Transfera za poljoprivredu izvršeni su u iznosu od 300.000 KM, od čega je izvršeno finansiranje sljedećih projekata: **Ekonomika primarne poljoprivredne proizvodnje II - 75.000 KM, Razvoj ovčarstva u funkciji razvoja autohtonih sireva i mesa u FBiH II - 100.000 KM, Poljoprivredna politika i njen budući uticaj na razvoj sektora hrane u FBiH II - 75.000 KM i Identifikacija ljekovitog bilja II - 50.000 KM.** U 2009. godini, za izradu stručnih projekata, nisu zaključivani novi ugovori, a navedeno izvršenje se odnosi na izmirenje obaveza po već zaključenim ugovorima u 2007. i 2008. godini. Iako je prvobitnim Programom utroška sredstava bilo predviđeno da se iz odobrenih sredstava transfera u 2009. godini finansira izrada Strategije poljoprivrede 2010 – 2014 godina i Strategije upotrebe poljoprivrednog zemljišta, koje predstavljaju zakonsku obavezu Ministarstva, u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama i Zakonom o poljoprivrednom zemljištu, kasnijim izmjenama Programa Ministarstvo nije predvidjelo sredstva za finansiranje istih.

Na osnovu prezentirane dokumentacije, **utvrdili smo da je Ministarstvo, u periodu od 2007 do 2009. godine, za izradu gore navedenih projekata ukupno utrošilo 985.000 KM**, od čega je Poljoprivredno – prehrambenom fakultetu u Sarajevu ukupno doznačeno 880.000 KM (za projekat Ekonomika primarne poljoprivredne proizvodnje 280.000 KM, Razvoj ovčarstva u funkciji razvoja autohtonih sireva i mesa u FBiH 350.000 KM i Poljoprivredna politika i njen budući uticaj na razvoj sektora hrane u FBiH 250.000 KM) i Agromediterranskom fakultetu u Mostaru, za projekat Identifikacija ljekovitog bilja 105.000 KM. Vezano za navedeno, u skladu sa članom 40. Zakona o poljoprivredi, Rješenjem ministra, u julu 2008. godine, formirano je **Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju (u daljem tekstu: Vijeće)**, čiji zadatak je utvrđivanje poljoprivredne politike i uslova finansiranja primijenjenih istraživanja u poljoprivredi. U skladu sa Poslovníkom o radu Vijeća (mart 2009. godine), na koji je dobivena saglasnost ministra, Vijeće ima nadležnosti i za utvrđivanje godišnjih – višegodišnjih planova izrade stručnih projekata i usvajanje stručnih projekata iz Programa sredstava poticaja za poljoprivredu. Prema prezentiranim zapisnicima o radu Vijeća, isto je u 2009. godini održalo 4 sastanka na kojima je podržalo prijedloge izrade stručnih projekata koji su se trebali finansirati iz Programa transfera za 2009. godinu. Prema prezentiranim

zapisnicima o radu Vijeća iz 2010. godine isto je predložilo nastavak finansiranja određenih stručnih projekata, što je i ugrađeno u Program utroška sredstava transfera za 2010. godinu, u ukupnom iznosu od 745.000 KM, od čega je za nastavak implementacije/ finansiranje 4 gore navedena projekta predviđeno 510.000 KM. Vijeće nije sačinilo Izvještaj o radu za 2009. godinu. Navedene ustanove (Poljoprivredno – prehrambeni fakultet i Agromediteranski fakultet), kojima su odobrena sredstva za finansiranje gore navedena 4 projekta, su početkom 2010. godine Ministarstvu dostavile Izvještaj o utrošenim sredstvima i urađene projekte, međutim, isti još uvijek nisu razmatrani od strane odgovornih osoba Ministarstva i Vijeća. Dostavljeni finansijski izvještaji o utrošku sredstava nisu kompletni, obzirom da se u prilogu istih ne nalazi relevantna finansijska dokumentacija kojom bi se potkrijepili navodi iz dostavljenih izvještaja.

Pored navedenih projekata, Ministarstvo je također u prethodnom periodu, izvršilo doznačavanje sredstava u ukupnom iznosu od 400.000 KM, a za finansiranje 11 stručnih projekata koji su u skladu sa potpisanim aneksima ugovora trebali biti završeni do kraja 2009. godine, među kojima je i 5 projekata koji se odnose na izradu Operativnih programa razvoja govedarstva, voćarstva, svinjogojstva i vinogradarstva. Nije nam dato adekvatno obrazloženje iz kojeg razloga je Ministarstvo za izradu Operativnog programa razvoja vinogradarstva istovremeno potpisalo iste ugovore i sa Agronomskim i prehrambeno – tehnološkim fakultetom Sveučilišta u Mostaru i sa Agromediteranskim fakultetom „Džemal Bijedić“ iz Mostara. Prema prezentiranom Izjašnjenju Ministarstva, od 09.06.2010. godine, ovih 5 operativnih programa razvoja je primijenjeno prilikom sačinjavanja programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ utvrđenih Budžetom FBiH za 2009. i 2010. godinu, međutim, navedeno ne možemo potvrditi obzirom da nam nije prezentirana konkretna dokumentacija kojom se potvrđuje navedeno. Za ostale finansirane projekte, nisu nam prezentirane nikakve informacije (izvještaji) tako da ne možemo potvrditi da su isti i završeni do kraja 2009. godine, u skladu sa potpisanim ugovorima, odnosno da su isti razmatrani od strane odgovornih osoba Ministarstva i Vijeća.

Imajući u vidu naprijed navedeno mišljenja smo da bi Ministarstvo trebalo preispitati dosadašnji način dodjele sredstava vezano za izradu stručnih projekata, kao i finansiranje istih iz sredstava transfera u 2010. godini. Imajući u vidu da su u prethodnom periodu uložena značajna finansijska sredstva u izradu stručnih projekata (od kojih se dio finansirao više godina), iz prezentirane dokumentacije nisu se mogli potvrditi efekti koji su postignuti po osnovu navedenih ulaganja, čime bi se potvrdila opravdanost do sada utrošenih sredstava u realizaciju navedenih projekata.

Potrebno je izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju vezano za izvršena ulaganja u stručne projekte, finansirane u 2007 , 2008. i 2009. godini, utvrditi njihovu provodivost u praksu, i u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju implementiranja istih, odnosno preispitivanja opravdanosti finansiranja u narednom periodu. Također je potrebno izvršiti njihovu stručno prihvatanje (valorizaciju) od strane Vijeća za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, vodeći računa o tome da su pojedini članovi Vijeća učestvovali u izradi istih;

Od nadležnih ustanova za izradu finansiranih projekata zatražiti kompletne finansijske izvještaje, u cilju potvrđivanja namjenskog trošenja doznačenih budžetskih sredstava;

Potrebno je da Ministarstvo poduzme konkretne aktivnosti u dijelu donošenja provedbenog akta na osnovu kojih će se moći pratiti primjena stručnih projekata u praksi, odnosno prilikom izrade programa utroška sredstava transfera za poljoprivredu;

Potrebno je pravovremeno poduzeti aktivnosti, u skladu sa zakonskim propisima, u cilju izrade Strategije poljoprivrede 2010 – 2014 godina i Strategije upotrebe poljoprivrednog zemljišta. Izradu istih provesti u skladu sa procedurama utvrđenim zakonskim propisima;

5.5.2 Realizacija prenesenih obaveza iz 2008. godine na teret budžetske 2009. godine

U skladu sa Zaključkom Vlade FBiH od 18.03.2009. godine, nerealizirani dio Programa utroška sredstava „Podsticaj za poljoprivredu“ utvrđenih Budžetom FBiH za 2008. godinu, u iznosu od 15.463. 615 KM, prenesen je na teret Programa za 2009. godinu (iako je u obrazloženju istog stajao iznos od 15.835.040 KM). Međutim, na osnovu provedene revizije utvrdili smo da navedeni iznos neknjiženih obaveza iz 2008. godine (15.463.615 KM) nije realno iskazan, te su se stoga u toku godine prilikom vršenja izmjena i dopuna programa prijavljeni iznosi po vrstama proizvodnje mijenjali da bi na kraju 2009. godine preneseni poticaji korisnicima iz 2008. godine iznosili 14.759.598 KM, što je za 704.017

KM manje u odnosu na iznos utvrđen odlukom Vlade FBiH, čija struktura je iskazana u okviru prezentiranih podataka u Prilogu br. 2 Izvještaja. **Zbog naprijed navedenog i prezentirane dokumentacije, ne može se potvrditi opravdanost prenosa poticaja korisnicima koji su ispunjavali posebno propisane kriterije po osnovu Programa utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ i Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2008. godinu u iznosu od 14.759.598 KM, koje su uključene u Program utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu i izmirene na teret budžetske 2009. godine, imajući u vidu da je navedeno imalo za posljedicu smanjenje ukupne mase raspoloživih sredstava za oblast poljoprivrede, a time i poticaja za biljnu i animalnu proizvodnju u 2009. godini, obzirom da su za iste izvršena značajna smanjivanja poticajnih cijena.**

Najveće odstupanje u odnosu na prvobitno prezentirane podatke (iz Programa) iskazano je na poziciji tova svinja (+319.555 KM), uzgoja rasplodnih junica (- 81.200 KM), podizanju višegodišnjih nasada - jesenska sadnja (- 557.269 KM) i investicijama u izgradnju i proširenje objekata, nabavku opreme u stočarstvu, poljoprivredne mehanizacije i opreme, izgradnje i dogradnje plastenika i staklenika, podizanje višegodišnjih nasada i izgradnja i proširenje ribnjaka (- 268.897 KM). Značajno **odstupanje na poziciji tova svinja** nastalo je kao posljedica pristiglog zahtjeva od strane Posavskog kantona (392.645 KM), za kojeg je trebalo izvršiti dodatnu kontrolu, obzirom da je na istom bilo pogrešno primijenjeno Uputstvo o ostvarivanju novčanih podrški iz 2007. i 2008. godine, prema kojem se je za dio utovljenih svinja po grlu obračunavao iznos od 55 KM umjesto 35 KM, što je utvrđeno od strane Federalne uprave za inspeksijske poslove. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrdili smo da je Služba za plaćanja, po osnovu Rješenja ministra od 24.08.2009. godine, u najvećem dijelu izvršila povrat sredstava na način da je umanjila novčane podrške za imenovane aplikante u narednom kvartalu, ali od strane manjeg broja korisnika nije izvršen povrat novca jer isti nisu podnosili zahtjeve u narednom kvartalu za nove tovoe. **Zbog toga je potrebno da Ministarstvo poduzme adekvatne aktivnosti, u skladu sa zakonskim i ostalim propisima, u cilju povrata više obračunatih i doznačenih sredstava.** Prema prezentiranim informacijama **odstupanje na poziciji podizanje višegodišnjih nasada** je najvećim dijelom nastupilo zbog toga što su se planirale isplate dostavljenih zahtjeva iz Zeničko – dobojskog kantona u iznosu od 410.000 KM, koje se odnosi na jesenju sadnju 2007. godine, obzirom da su aplikanti bili, u propisanom roku, podnijeli zahtjeve za ostvarivanje novčanih podrški za zasnivanje voćnjaka visokostablašica kantonalnom ministarstvu, ali isto zbog vremenskih uvjeta (snijega) nije uspjelo obaviti uviđaj na parcelama na vrijeme. Obzirom da je u januaru 2008. godine, naknadno izvršen uviđaj na terenu, kantonalno ministarstvo je sa zakašnjenjem dostavilo zahtjeve za isplatu novčanih poticaja, ali su isti odbijeni zbog nepoštivanja rokova utvrđenih Uputstvom, iznesenih činjenica sa uviđaja i nedostatka sredstava. Sličnu situaciju Ministarstvo je imalo i sa Hercegovačko – neretvanskim kantonom koji je, sa zakašnjenjem, zbog nekompletnosti 38 zahtjeva aplikantata (380.000 KM), koji se odnose na proljetnu sadnju višegodišnjih nasada voćnjaka i vinograda iz 2008. godine, iste umjesto do 15.07.2008. godine Ministarstvu dostavio u januaru 2009. godine, te je navedene zahtjeve Ministarstvo najprije odbilo zbog nepoštivanja roka. Međutim, navedeni zahtjevi su kasnije razmatrani na sjednicama Stručnog kolegija Ministarstva, te je donesen stav da se zapisnički uredni zahtjevi iz Zeničko – dobojskog kantona isplate iz rezerve transfera (19.650 KM) i iz Hercegovačko – neretvanskog kantona u iznosu od 258.223 KM. **Navedeno ukazuje da se kantonalna ministarstva nisu pridržavala utvrđenih procedura i rokova iz Uputstva o ostvarivanju novčanih poticaja, kao i da je Ministarstvo nakon razmatranja pojedinih predmeta istima prihvatilo naknadno utvrđene zahtjeve, a što nije u skladu sa donesenim Programom utroška sredstava „Podsticaji za poljoprivredu“ za 2009. godinu.**

Jedan dio odstupanja izvršenja u odnosu na planiranu poziciju investicijskih projekata prenesenih iz 2008. godine leži u činjenici da je nakon provedenih kontrola Ministarstva i izvršenog inspeksijskog nadzora, određeni broj zahtjeva proglašen neosnovanim (241.947 KM).

Odobrena sredstva za realizaciju Transfera za poljoprivredu koristiti samo za utvrđene namjene, u skladu sa Programom utroška sredstava, usvojenim od strane Vlade FBiH i uslovima utvrđenim u Uputstvu za ostvarivanje novčanih podrški, kojima se treba ograničiti iznos novčanih podrški do iznosa raspoloživih sredstava odobrenih Budžetom za fiskalnu godinu za koju se Program i Uputstvo donose;

Po osnovu više obračunatih poticaja za tov svinja od strane Posavskog kantona, po osnovu pogrešne primjene Uputstva o ostvarivanju novčanih podrški iz 2007. i 2008. godine potrebno je da se

poduzmu aktivnosti u skladu sa zakonskim i ostalim propisima u cilju povrata više obračunatih i doznačenih sredstava;

Potrebno je da Ministarstvo poduzme konkretnije aktivnosti kako bi se od strane kantonalnih ministarstava dosljedno ispoštovale odredbe Programa utroška sredstava i Uputstva za ostvarivanje podsticaja u poljoprivredi, u dijelu pridržavanja utvrđenih procedura i rokova;

5.5.3 Poticaji u animalnoj i biljnoj proizvodnji, realizacija Odluka o garantovanim cijenama pšenice roda 2009. godine i kravljeg mlijeka za III kvartal 2009. godine

Poticaji u animalnoj proizvodnji realizovani su u iznosu od 23.100.765 KM što je manje za 127.000 KM od ukupno Programom planiranih sredstava za navedene namjene, a u odnosu na izvršenje prethodne godine manje za 669.398 KM. Provedenom revizijom, utvrdili smo da je u 2009. godini Programom utroška sredstava predviđeno poticanje 13 proizvodnih aktivnosti u animalnoj proizvodnji, kao i da se najveći iznos poticaja odnosio na: **proizvodnju svježeg kravljeg mlijeka (12.539.818 KM)**; tov svinja (2.313.925 KM); osnovno stado ovaca i koza (2.068.952 KM); tov junadi (1.468.900 KM); držanje pčelinjih društava (1.427.800 KM) uzgoj rasplodnih junica (1.974.700 KM) itd. Na osnovu izvršene analize izvršenja poticaja za animalnu proizvodnju u odnosu na prethodnu godinu, utvrdili smo značajno smanjenje iste, što je u direktnoj povezanosti sa propisanim poticajnim cijenama iz Uputstva. **Tako smo konstatovali da su poticajne cijene u 2009. godini u odnosu na 2008. godinu ostale na istom nivou za kravlje mlijeko u iznosu od 14 pf/l; za kozije i ovčije mlijeko 30 pf/l; za držanje pčelinjih društava 10 KM/ društvu; za tov junadi sa 300 KM/grlu smanjene na 200 KM/grlu; za tov svinja sa 55 KM/grlu smanjena na 40 KM/grlu; za uzgoj rasplodnih junica sa 400 KM/grlu smanjena na 300 KM/ grlu; držanje krava u sistemu krava – tele sa 400 KM/ grlu smanjena na 300 KM/ grlu; uzgoj rasplodnih nazimica sa 100 KM/ grlu smanjena na 70 KM/ grlu. Što se tiče poticaja za uzgoj ribe koji je u 2008. godini iznosio 0,40 KM/ kg u 2009. godini nije uopšte planiran, a jedino je poticaj za osnovno stado ovaca i koza sa 6 KM/ grlu povećan na 10 KM/ grlu u 2009. godini.**

Poticaji u biljnoj proizvodnji realizovani su u kompletno planiranom iznosu od 5.026.636 KM a isti su za 64.131 KM manji u odnosu na prethodnu godinu. Najveći iznos poticaja, u biljnoj proizvodnji, odnosi se na: **proizvodnju žitarica (1.730.841KM)**; proizvodnju sirovog duhana (992.214 KM); deklarisanu sadnicu koštičavog i jabučastog voća (497.477 KM); proizvodnja sjemenskog krompira (370.804 KM); povrća za industrijsku preradu (354.259 KM), povrća za korištenje u svježem stanju (333.139 KM), deklarisanu sadnicu vinove loze (136.848 KM) itd. U skladu sa Uputstvom, aplikanti kantonalnim ministarstvima dostavljaju zahtjeve sa potrebnom dokumentacijom, a ista u propisanim rokovima vrše kontrole i Ministarstvu dostavljaju zahtjeve za obračun novčane podrške na utvrđenom obrascu (u papirnoj formi i na CD-u). **Značajnim smatramo napomenuti da su poticajne cijene u biljnoj proizvodnji za 2009. godinu u odnosu na prethodnu 2008. godinu ostale na istom nivou za proizvodnju žitarica i proizvodnju povrća za industrijsku preradu u iznosu od 10 pf/kg; porasla za duhan virdžinija sa 1,50 na 1,40 KM/kg i za duhan hercegovački ravnjak sa 1,70 na 1,80 KM/kg, dok je za duhan berlejšman smanjena sa 1,50 na 1,40 KM/kg, za proizvodnju sjemenskog krompira smanjena sa 2.500 KM/ha na 2.000 KM/ ha, kao i za deklarisanu sadnicu koštičavog i jabučastog voća čija poticajna cijena je sa 0,50 KM/ kom smanjena na 0,35 KM/ kom.**

U skladu sa članom 5. Zakona o poljoprivredi, Ministarstvo je 04.03.2009. godine donijelo **Godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije**, u kojem je planiralo kao tržišno – cjenovnu mjeru poljoprivredne politike - donošenje Odluke o garantovanoj cijeni pšenice roda 2009. godine i donošenje „Minimalne otkupne cijene za mlijeko“, a u slučaju jačeg poremećaja tržišta sirovog mlijeka - donošenje Odluke o garantovanoj cijeni za mlijeko (II i III kvartal). Članom 6 i 10. Zakona o poljoprivredi predviđeno je da navedene otkupne cijene propisuje Vlada FBiH, na osnovu usaglašenog prijedloga federalnog ministra poljoprivrede i federalnog ministra trgovine, a najkasnije do 31.03. tekuće godine, kao i da se navedene mjere finansiraju iz Budžeta FBiH i drugih izvora.

Utvrdili smo da je Vlada FBiH 8. jula 2009. godine, donijela Odluku o garantovanoj cijeni pšenice svih klasa, roda 2009. godine, u iznosu od 0,40 KM/kg, kao i da je 25.09.2009. godine donijela Odluku o garantovanoj cijeni kravljeg mlijeka za III kvartal 2009. godine od 0,57 KM/ litru i istom se obavezala da će proizvođačima koji ostvaruju pravo na premiju za III kvartal 2009. godine, za svaku litru mlijeka isplatiti dodatak od 0,08 KM/l, te zadužila Federalno ministarstvo poljoprivrede i Federalno ministarstvo finansija da utvrde izvor finansiranja za provođenje ove Odluke. Imajući u vidu da Ministarstvo Programom utroška

sredstava „Podsticaja za poljoprivredu“ za 2009. godinu uopće nije bilo planiralo sredstva za isplatu premije za mlijeko za III kvartal 2009. godine, u novembru 2009. godine trećim izmjenama Programa vrši preraspodjelu sredstava unutar istog i to na način da osigurava sredstva za podsticaje za kravlje mlijeko III kvartal, u ukupnom iznosu od 2.236.596 KM, povećava podsticaje za žitarice za 579.849 KM, a istovremeno smanjuje poziciju tova svinja za 2009. godinu (246.000 KM), odustaje od Izrade strategije poljoprivrede 2010 – 2014 godina i Strategije upotrebe poljoprivrednog zemljišta (300.000 KM), smanjuje poziciju investicionih projekata (2.536.347 KM). Što se tiče smanjenje pozicije investicionih projekata, Ministarstvo je istu, zadnjim izmjenama Programa od 28.12.2009. godinu, opet povećalo za 684.000 KM, a na osnovu manje obračunatih obaveza po osnovu pristiglih zahtjeva za podsticaje u biljnoj i animalnoj proizvodnji koji su direktna posljedica smanjenja podsticajnih cijena u odnosu na prethodnu godinu. **Međutim, bez obzira na navedene Izmjene programa, Ministarstvo nije obezbjedilo sredstva za implementaciju Vladine Odluke o garantovanoj cijeni mlijeka u iznosu dodatka od 0,08 KM/l za III kvartal, odnosno u ukupnom iznosu od 1.863.549 KM koja obaveza je isplaćena na teret Transfera za poljoprivredu u 2010. godini. Što se tiče isplate obaveza po osnovu garantovane cijene pšenice, činjenica je da u Budžetu FBiH 2009. godinu nisu bila obezbijedena sredstva za izmirenje navedene obaveze, pa je Ministarstvo, na osnovu Vladine Odluke od 29.04.2010. godine, o Izmjeni i dopuni Odluke o garantiranoj cijeni pšenice roda 2009. godini, izvršila izdvajanje/ isplatu nedostajućih sredstava za pokrivanje razlike između prosječne tržišne cijene i garantirane cijene pšenice roda 2009. godine na teret Transfera za poljoprivredu u 2010. godine, u iznosu od 734.026 KM, a Vlada FBiH je obavezala Ministarstvo finansija da do kraja budžetske 2010. godine Ministarstvu izvrši povrat isplaćenih sredstava.**

Donošenje navedenih odluka o garantovanim cijenama, a bez definisanja izvora finansiranja istih, imalo je za posljedicu da su stvorene obaveze po navedenom osnovu u 2009. godini, u iznosu od 2.597.575 KM, teretile odobrena sredstava Transfera za poljoprivredu u 2010. godini, čime se je smanjila ukupna masa sredstava koja su na raspolaganju Ministarstvu za oblast poljoprivrede.

Potrebno je da se prilikom provođenja tržišno – cjenovnih mjera poljoprivredne politike, u skladu sa članovima 6 i 10. Zakona o poljoprivredi, odnosno predlaganja Vladi FBiH donošenja odluka o garantovanim cijenama prethodno utvrde izvori iz kojih će se vršiti izmirenje prihvaćenih obaveza u istima;

Prilikom planiranja Programa utroška sredstava „Podsticaji u poljoprivredi“ potrebno je da Ministarstvo vodi računa da je istim dužno uravnotežiti dodijeljena sredstva na način da osigura isplatu podsticaja za mlijeko za 4 kvartala, u svakoj budžetskoj godini;

Godišnjim operativnim programom implementacije poljoprivredne strategije planirati samo one mjere poljoprivredne politike koje je, u skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju moguće isfinansirati, u okviru raspoloživih sredstava Budžetom FBiH;

5.5.4 Poticaji za realizaciju investicijskih projekata u oblasti poljoprivrede

Za Investicijske projekte, u okviru Transfera za poljoprivredu, Ministarstvo je u 2009. godini ukupno dodijelilo 17.519.929 KM što je manje za 98.546 KM od ukupno raspoređenih sredstava za navedene namjene posljednjim Izmjenama i dopunama Programa utroška sredstava. Obaveze po neriješenim predmetima iz 2009. godine konstatovane su u iznosu od 143.337 KM (od čega je 100.000 KM dodijeljeno preduzeću „Papić Company“ d.o.o.) za koje je na Stručnom kolegiju Ministarstva 05.04.2010. godine donesen stav da se iste isplate sa pozicije rezervi iz Programa utroška sredstava za 2010. godinu, s tim da se prethodno izvrši kontrola klijenata na terenu.

Struktura dodijeljenih sredstava za investicione projekte u 2009. godini je sljedeća: preneseni projekti iz 2008. godine (6.184.258 KM), investicijski projekti iz 2009. godine (5.107.600 KM), dodijeljena grant sredstva za investicije, u saradnji sa Razvojnomo bankom FBiH (469.510 KM), podizanje višegodišnjih nasada jesenska sadnja 2008. godine (4.200.000 KM) i Regresiranje kamata (1.515.605 KM).

Preneseni projekti iz 2008. godine odnose se na: izgradnju i proširenje objekata i nabavku opreme u stočarstvu, nabavku poljoprivredne mehanizacije i opreme, izgradnju ili dogradnju plastenika i staklenika, podizanje višegodišnjih nasada i izgradnja i proširenje ribnjaka.

5.5.5 Prenesene obaveze za realizaciju investicijskih projekata iz 2008. godine

U okviru prenesenih investicijskih projekata (6.184.258 KM) odobrenih u budžetu 2008. godine, ističemo da je preduzeću **Sladoled Kamenko d.o.o. Grude** na teret 2009. godine 05.05.2009. godine izvršeno doznačavanje dodijeljenih sredstava investicionih poticaja u iznosu od 204.246 KM, na osnovu aplikacijske dokumentacije u kojoj su, kao dokaz kupovine opreme priložena tri računa (na osnovu kojih je i odobren poticaj) na ukupnu vrijednost investicije od 816.983 KM, za isporuku i ugradnju tri vrste montažnih komora. **Prije isplate sredstava navedeni korisnik je bio predmetom kontrole tima za kontrolu Ministarstva koji je zapisnički 29.11.2008. godine konstatovao da nema primjedbi na podneseni zahtjev aplikanta.** Međutim, navedeni korisnik poticaja bio je predmetom i inspeksijskog nadzora od strane Federalne uprave za inspeksijske poslove (u dlajem tekstu: Uprava), i Uprava je Ministarstvu 25.06.2009. godine dostavila izdano Rješenje u kojem stoji da je inspekcija izvršila kontrolu 25.05.2009. godine i naložila navedenom korisniku da joj dostavi dokumentaciju propisanu Uputstvom za ostvarivanje novčanih podršaka za 2008. godine, a kojom dokazuje porijeklo nabavljene opreme (iz koje zemlje je uvezena), ko je uvoznik opreme, starost kupljene opreme s obzirom da je Uputstvom bilo propisano da ne može biti starija od 5 godina, ukoliko je uvezena, a ukoliko je kupljena na domaćem tržištu da mora biti nova, kao i JCI obrazac za uvezenu opreme. U Rješenju je također navedeno da je **navedeni korisnik poticaja Upravi dostavio samo jedan akt (potvrdu) firme koja je izdala račune na onovu kojih je ostvaren poticaj, da je predmetna oprema uvezena „u toku 2007. godine iz jedne od zemalja Evropske unije“, te da je oprema nakon uvoza, a prije prodaje korisniku poticaja „prerađena u pogonima uvoznika“.** Uprava je nakon toga Ministarstvu poslala Obavijest u kojem je konstatovano da korisnik novčane podrške za ostvarivanje novčanog poticaja u iznosu od 204.246 KM nije zahtjev podnio u skladu sa Uputstvom za ostvarivanje novčanih poticaja u 2008. godini. Vezano za navedeni predmet, Služba za direktna plaćanja je isti prosljedila Službi za pravne poslove kako bi ista izdala rješenje o povratu sredstava, međutim, navedeni predmet je nakon razmatranja Stručnog kolegija Ministarstva ponovo vraćen Službi za direktna plaćanja da ga u saradnji sa savjetnikom ministra ponovo razmotri u odnosu na nalaz inspekcije. Nakon ponovnog razmatranja prezentirana je zabilješka u kojoj je navedeno da je na održanom sastanku odlučeno da se u konkretnom slučaju ne ulazi u dodatne dokaze u vezi ovog predmeta.

Također smo utvrdili da je, na osnovu Uputstva za ostvarivanja novčanih podrški u 2008. godini, **ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac** dodijeljeno 65. 709 KM, koja su isplaćena 18.08.2009. godine na teret budžetske 2009. godine, a nakon što je tim za kontrolu Ministarstva 23.12.2008. godine izvršio obilazak terena i zapisnički konstatovao da je građevinski objekat izgrađen. Navedeni korisnik je bi predmet i inspeksijskog nadzora, nakon čega je Uprava Ministarstvu 04.09.2010. godine dostavila Obavijest u kojoj navode da se u zahtjevu navedenog korisnika ne nalaze računi kojima navedeni aplikant dokazuje da ispunjava propisane uslove (nema dokaza o utrošenim sredstvima za kupljeni materijal i obavljene radove niti ih je korisnik naknadno dostavio) iz kojeg razloga isti ne zadovoljava uslove propisane Uputstvom za ostvarivanjem novčanih podrški u 2008. godini. Nakon što je navedena Obavijest zaprimljena u Ministarstvu, od strane Službe za direktna plaćanje, Službe za pravne poslove i Stručnog kolegija Ministarstva postupljeno je na identičan način, kao u naprijed navedenom slučaju, te je zadužen savjetnik ministra da izvrši uvid u predmet zajedno sa Službom za direktna plaćanja, nakon čega je na zajedničkom sastanku konstatovano da je isplata izvršena nakon kontrole od strane Ministarstva i da od strane tima za kontrolu zapisnički nije konstatovano da je tražen uvid u dokaze o uplati računa, međutim, nije donesen nikakav konačan stav. Na osnovu uvida u predmet ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac potvrdili smo navode inspekcije, kao i da je navedena zadruga u 2009. godini ostvarila novčane poticaje u ukupnom iznosu od 266.084 KM, od čega je, pored navedenog iznosa od 65.709 KM, 100.000 KM ostvarila za nabavku osnovnog stada i 100.375 KM za ostale vrste poticaja.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, a posebno u dostavljene akte od strane inspekcije, ne može se potvrditi da su poduzete sve potrebne mjere i aktivnosti u dijelu sagledavanja predmeta Sladoled Kamenko d.o.o. Grude i ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac, posebno u dijelu validnosti dostavljene dokumentacije na osnovu koje je izvršeno dodjeljivanje poticajnih sredstava.

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava preduzećima „Sladoled Kamenko“ d.o.o. Grude i ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac, kao i zapisnike federalne poljoprivredne

inspekcije u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa, te u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti;

5.5.6 Respodjela investicijskih sredstava u 2009. godini

Za raspodjelu sredstava Investicijskih projekata (5.107.600 KM), Ministarstvo je 18.03.2009. godine formiralo Komisiju za investicije koja je donijela Poslovnik o radu i Operativno uputstvo za rad komisije, na osnovu čijeg prijedloga je rješenja o realizaciji donosio ministar. Uputstvom je definisano da će Ministarstvo iz sredstava Transfera za poljoprivredu kao investicionu podršku dodijeliti 25 % ukupne vrijednosti investicije, s tim da je najniži iznos investicije za koju se može dobiti investiciona podrška 25.000 KM (osim za izgradnju novih plastenika i staklenika i za podizanje višegodišnjih nasada). Uputstvom je također predviđeno da će pravna i fizička licu zahtjeve sa propisanom dokumentacijom dostavljati Ministarstvu, koje će obavljati nadzor nad realizacijom investicionih projekata, kao i da će se svi investicioni projekti kojima je kroz podršku dodijeljeno više od 30.000 KM obavezno kontrolisati prije isplate odobrenog iznosa, a ostali investicioni projekti prema metodi slučajnog uzorka. Za realizaciju propisanih kontrola, Rješenjem ministra od 05.03.2009. godine data su ovlaštenja službenicima ministarstva da izvrše dodatne kontrole za mjesec mart 2009. godine novčanih podrški koja se odnose na kapitalna ulaganja i ruralni razvoj u 2008. godini, a 27.05.2009. godine donijeto je drugo Rješenje kojim su data ovlaštenja za 18 službenika Ministarstva da prema planu kontrole izvrše dodatnu kontrolu i nadzor u toku proizvodnje i realizacije dijela programa koji se odnosi na kapitalna ulaganja i ruralni razvoj svih investicionih projekata kojima je kroz podršku dodijeljeno više od 30.000 KM i metodom slučajnog uzorka ostale investicione projekte, uvidom na licu mjesta i konstatacijom u zapisniku. Prema izjavi odgovorne osobe Ministarstva, odabir korisnika (kod kojih će se vršiti kontrola) za ostale stavke programa podsticaja je vršen na osnovu inputa od strane Službe za direktna plaćanja i metodom slučajnog uzorka, kao i na prijedlog kantonalnih službi. Vezano za realizaciju navedenih kontrola prezentiran nam je Konačan izvještaj o izvršenim kontrolama investicija u 2009. godine (u vidu tabelarnog pregleda), Izvještaj o izvršenim kontrolama u Tuzlanskom kantonu po proizvodnjama (tov junadi, tov svinja i uzgoj rasplodnih junica) i investicijskih projekata, Izvještaj o izvršenim kontrolama u Zapadnohercegovačkom kantonu (tov svinja), u Srednjobosanskom kantonu (tov junadi i tov svinja), u Posavskom kantonu (tova svinja) i u Zeničko – dobojskom kantonu (započetih tovova).

Utvdili smo da je iz odobrenih sredstava za investicijske projekte u 2009. godine, **preduzeću Export-Import Eso d.o.o. Vitez odobreno 84.179 KM** koji iznos predstavlja 25 % vrijednosti investicionog projekta iz aplikacijskog zahtjeva prema Ministarstvu (424.468 KM), **za izgradnju objekta za preradu ljekovitog bilja**. Na osnovu uvida u navedeni predmet i dostavljenu Obavijest od strane federalne poljoprivredne inspekcije od 12.03.2010. godine, konstatovano je da navedeno preduzeće nije proknjižilo niti platilo prezentirane račune prilikom apliciranja u iznosu od 88.600 KM, a na osnovu kojih mu je u okviru odobrenog iznosa (84.179 KM) odobreno 22.150 KM. **Vezano za doznačavanje navedenih sredstava utvdili smo da je plaćanje izvršeno 30.12.2009. godine, nakon što je Tim za kontrolu Ministarstva zapisnički 03.12.2009. godine konstatovao stanje na terenu, kao i da Ministarstvo još uvijek nije donijelo odluku o povratu dodijeljenog dijela sredstava u iznosu od 22.150 KM, obzirom da korisnik nije prezentirao validnu knjigovodstvenu dokumentaciju.** Na osnovu uvida u pomoćne evidencije izvršenih poticaja za poljoprivredu u 2009. godinu utvdili smo da je preduzeću Export-Import Eso d.o.o. Vitez, po raznim osnovama, ukupno odobreno 156.401 KM.

Za izgradnju sistema za navodnjavanje, ograde i ugradnju betonskih stubova preduzeću „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar Ministarstvo je po osnovu prezentirane dokumentacije o vrijednosti investicije od 444.611 KM odobrilo sredstva novčanih poticaja u vrijednosti od 25 % investicije tj. u iznosu od 102.663 KM, koja su nakon izlaska na terenu tima za kontrolu Ministarstva i sačinjenog zapisnika i službene zabilješke od strane istog doznačena. Na osnovu uvida u prezentiranu dokumentaciju i dostavljenu Obavijest inspekcije od 03.03.2010. godine utvdili smo da je navedeno preduzeću uz svoj aplikacijski obrazac umjesto računa dostavilo predračun jednog od dobavljača na iznos od 126.513 KM, kao i da preduzeće prilikom inspeksijskog nadzora nije priložilo dokaze o plaćanju računa u iznosu od 195.494 KM na osnovu kojih je ostvarilo dio od ukupno dodijeljenog novčanog podsticaja u predmetnom slučaju u iznosu od 48.834 KM.

Na osnovu uvida u osnovanost doznačavanja sredstava u iznosu od **88.145 KM preduzeću „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada za izgradnju objekta za skladištenje ratarskih proizvoda i**

proizvodnju hrane za vlastite potrebe farme utvrdili smo da je navedeno preduzeće podnijelo zahtjev za sredstvima poticaja prezentirajući račune u iznosu od 504.274 KM. Nakon što je Tim za kontrolu Ministarstva izašao na teren utvrdio je da predloženi računi u iznosu od 151.696 KM ne odgovaraju činjeničnom stanju te je vrijednost investicije sveo na iznos od 352.578 KM, a u odnosu na koju su odobrena i doznačena sredstva poticaja u iznosu od 88.145 KM (25 % vrijednosti investicije). Značajnim smatramo napomenuti da je preduzeće „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada u 2009. godini ukupno ostvarilo 318.667 KM novčanih poticaja, po raznim osnovama, iz Transfera za poljoprivredu, iz kojeg razloga smo mišljenja da je potrebno da Ministarstvo još jednom izvrši kontrolu svih prezentiranih računa od strane istog.

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava preduzećima „Export-Import Eso“ d.o.o. Vitez, „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar i „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada, kao i zapisnike federalne poljoprivredne inspekcije u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa, te u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti;

Izvršiti unapređenje procedura u 2010. godini u dijelu preciziranja Uputstva za dodjelu novčanih podrški u 2010. godini, na način da se propišu jasniji kriteriji, te precizno navedu relevantni dokazi, da se obrada i stručna kontrola, a po potrebi i nadzor nad klijentima koji su aplicirali za investicione ulaganja, vrši prije nego što se predmeti dostave na razmatranje i rješavanje Komisiji za investicione projekte jer će se na taj način smanjiti mogućnost zloupotreba od strane aplikantata;

5.5.7 Plasmani grant sredstava za realizaciju investicijskih projekata iz oblasti poljoprivrede putem Razvojne banke FBiH

Programom utroška sredstava poticaja za poljoprivredu, za investicione projekte koji se, u skladu sa potpisanim Protokolom između Ministarstva i Razvojne banke FBiH, finansiraju putem iste bilo je predviđeno izdvajanje sredstava u iznosu od 1.000.000 KM. Za navedene namjene u 2009. godini, Ministarstvo je banci ukupno doznačilo 469.000 KM, u vidu nepovratno dodijeljenih sredstava (granta), na ime 25 % vrijednosti izabranih investicionih projekata, a ostala sredstva od 50 % vrijednosti banka je bila dužna, u skladu sa potpisanim Protokolom dodijeliti kao kredit, dok su sami investitori bili obavezni obezbijediti vlastito učešće od 25 % vrijednosti investicije. U skladu sa Uputstvom o izvršavanju Programa utroška sredstava za 2009. godinu, imenovana Komisija za investicijske projekte, od strane ministra, je na osnovu pojedinačno donesenih odluka o dodjeli kreditnih sredstava od strane Razvojne banke FBiH, na svojim sjednicama donosila odluke o dodjeli podsticaja podnosiocima zahtjeva, u iznosu od 25% ukupnog zahtjeva, odnosno investicije.

Uvidom u način dodjele ovih sredstava, utvrdili smo da Uputstvom o izvršavanju Programa utroška sredstava nije bilo u dovoljnoj mjeri definisano kako će se aplicirati za navedena sredstva, već je bilo samo navedeno da će se programom utvrđeni iznos sredstava raspodjeljivati korisnicima, u skladu sa Protokolom po modelu 25 % - 25 % - 50 % i Uputstvom za kreditnu liniju dugoročnog finansiranja poljoprivredne proizvodnje. Od strane Ministarstva nije prezentiran relevantan akt o odobravanju sredstava iz navedene kreditne linije (prezentirano neovjereno Uputstvo o odobravanju sredstava iz ove kreditne linije), a prema izjavi odgovorne osobe, potencijalni korisnici su se o uslovima i načinu odobravanja kreditnih sredstava usmjeravali na banku kojoj su podnosili zahtjev. Od ukupno pristiglih 29 aplikacija prema Razvojnoj banci u 2009. godini, Komisija za investicije Ministarstva je konstatovala da je samo njih 9 pristiglo u propisanom roku (od 31.03. do 01.06.2009. godine), i za koje je postojala obaveza finansiranja u skladu sa Uputstvom o realizaciji Programa utroška sredstava. Od pristiglih zahtjeva u propisanom roku, banka je do kraja godine obradila njih samo 5 za koje je donijela odluke o odobravanju kredita (50 % investicije) i prosljedila Ministarstvu (1 odluku naknadno poništila), nakon čega je **Komisija za investicije donijela odluke da se za 4 pravna lica odobre grant sredstva (25 % investicije), od čega je preduzeću Poljorad d.o.o. Travnik odobreno 125.000 KM, Marković farmi d.o.o. Glamoč 100.000 KM, Čenan Energopromu d.o.o. Tešanj 80.000 KM i Agromixu ZZ Donji Vakuf 50.000 KM, što ukupno čini 355.000 KM.**

Iz prezentirane dokumentacije i izjava odgovornih osoba, utvrdili smo da Komisija za investicije, prilikom dodjele nepovratnih sredstava podnosiocima zahtjeva, nije imala na raspolaganju njihove predmete, već je ista (kao i prošle godine) odluke donosila na osnovu prethodno donesenih odluka o dodjeli kredita od strane Razvojne banke, iz kojeg razloga se ne može potvrditi opravdanost donošenja navedenih odluka o dodjeli nepovratnih budžetskih sredstava navedenim korisnicima, u ukupnom iznosu od 355.000KM.

Pored navedenih odluka koje je donijela Komisija za investicije, putem Razvojne banke je također (sa iste pozicije), na osnovu odluka ministra, u vidu granta izvršeno dodjeljivanje još 300.000 KM nepovratnih sredstava sljedećim pravnim licima: Perna F Bosanska Krupa 150.000 KM, RDS d.o.o. Mostar 75.000 KM, PDI Poljoprivrednik Gračanica 50.000 KM, i Eko – proizvodi Kiseljak 25.000 KM. Na osnovu uvida u evidenciju dostavljenih zahtjeva od strane ovih pravnih lica utvrdili smo da isti aplikacije (zahtjeve za odobrenje kreditnih i grant sredstava) nisu dostavili u Razvojnu banku, u propisanom roku iz Uputstva o izvršavanju Programa utroška sredstava, nismo u mogućnosti potvrditi opravdanost dodjele navedenog iznosa, od čega je 185.490 KM finansirano od neutrošenih sredstava iz 2008. godine i 114.510 KM doznačeno na teret 2009. godine.

Imajući u vidu naprijed navedeno, mišljenja smo da bi Komisija za investicije prilikom donošenja odluka o dodjeli grant sredstava iste trebala donositi na osnovu prethodno izvršenog uvida u validnu dokumentaciju, koju je potrebno propisati Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški. Također je potrebno da Ministarstvo kontinuirano vrši nadzor nad utroškom ovako doznačenih grant sredstava.

Potrebno je da Ministarstvo, odnosno imenovana Komisija za investicije prilikom donošenja odluke o dodjeli grant sredstava u vrijednosti od 25 % iznosa investicije putem Razvojne banke, iste odobrava na osnovu prezentirane validne dokumentacije, koju je potrebno propisati Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški u narednom periodu;

Preispitati opravdanost i osnovanost donošenja odluka o dodjeli grant sredstava putem Razvojne banke, u ukupnom iznosu od 300.000 KM, za koje zahtjevi za dodjelu sredstava nisu pristigli u utvrđenom roku u Uputstvu za ostvarivanje novčanih podrški za 2009. godinu niti su isti razmatrani od strane Komisije za investicije;

Izvršiti nadzor nad namjenskim trošenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicionih projekata putem Razvojne banke u 2008. i 2009. godini;

5.5.8 Ruralni razvoj

U okviru Transfera za poljoprivredu, za projekte ruralnog razvoja, Ministarstvo je u 2009. godini utrošilo ukupno planirani iznos od 1.537.000 KM, od čega za: Podršku dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima 400.000 KM, Ulaganje u ruralnu infrastrukturu 700.000 KM, Uređenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta 400.000 KM, te projekte ruralnog razvoja iz 2008. godine 37.000 KM.

Vezano za raspodjelu sredstava na **ime ruralnog razvoja**, utvrdili smo da finansirana programska aktivnost „Ulaganje u ruralnu infrastrukturu“ nije predviđeno kao mjera poljoprivredne politike, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi. Isto tako smo utvrdili da, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi, programske aktivnosti „Podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima“ i provođenje aktivnosti na „Uređenju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta“ predstavljaju mjere strukturne, odnosno zemljišne politike. **Naročito imajući u vidu da je Zakon o poljoprivredi definisao da se mjere strukturne politike provode u skladu sa Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, te drugim programima Vlade FBiH, kao i da se mjere zemljišne politike detaljnije razrađuju Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i provode na osnovu posebnog programa kojeg donosi Vlada FBiH, konstatovano je da navedene aktivnosti ruralnog razvoja nisu mogle biti ugrađene u Program utroška sredstava za 2009. godinu, obzirom da njihovo finansiranje nije predviđeno važećim Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. S tim u vezi ističemo da je članom 29. Zakona o poljoprivredi predviđeno da svi korisnici novčanih sredstava i drugih oblika podrški u poljoprivredi moraju biti registrovani za poljoprivrednu proizvodnju i upisani kao poljoprivredni proizvođači u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, kao i da isti još uvijek nisu uspostavljeni. Osim toga, Ministarstvo je po osnovu Ruralnog razvoja u 2009. godini finansiralo i oblasti koje po našem mišljenju nisu vezane za oblast poljoprivrede, već su u nadležnosti drugih Ministarstava i koje aktivnosti su kao takve trebale biti od istih i implementirane (infrastruktura, turizam, zaštita kulturno – historijskih spomenika i sl).**

U skladu sa definisanim odredbama iz Uputstva za ostvarivanje novčanih podrški, korisnici koji su ostvarili podršku za investicione projekte nisu mogli ostvariti podršku i za ruralni razvoj, za raspodjelu navedenih sredstava bio je zadužen Sektor za poljoprivrednu politiku i međunarodnu saradnju, nakon čega je ministar donosio rješenja o dodjeli sredstava.

Raspodjela sredstava za podršku dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima (400.000 KM) vršena je na osnovu sljedećih utvrđenih kriterija: pogodnost područja, očuvanje tradicije i biodiverziteta, doprinos dohotku lokalne zajednice i usklađenost sa strategijom poljoprivrede, na način da su 3 službenika iz Sektora zajedno ocjenjivala ispunjenost utvrđenih kriterija i bodovala pristigle zahtjeve sa obrazloženjem zašto se traže sredstva u čijem prilogu su se nalazili projekti od strane udruženja, zatim računi od strane ostalih korisnika koji dokazuju eventualne troškove prilikom provođenja aktivnosti za koju se traže sredstva, kao i kopije zemljišno – knjižnih izvadaka ili kopija posjedovnog lista i kopije katastarskog plana za gospodarstvo ukoliko su povezani sa aktivnošću za koju se traže sredstva. U zavisnosti od ukupnog broja bodova koji su dodijeljeni korisnicima koji su dostavili potpune zahtjeve i raspoloživih sredstava za raspodjelu (400.000 KM), utvrđena je jedinična vrijednost boda čijim množenjem sa pojedinačno osvojenim brojem bodova svakog korisnika je utvrđivan pripadajući iznos sredstava. **Tako je 400.000 KM raspodijeljeno na 618 korisnika, a maksimalni iznos dodijeljenog poticaja je iznosio 986 KM.** Na osnovu odabranog uzorka utvrdili smo da su sredstva dobili: JP Bosansko – podrinske šume (986 KM) za pošumljavanje, Udruženje žena „Goraždanke“ za kupovinu materijala za izradu narodnih nošnji; Udruženje „Ključ budućnosti“ Ključ a za ojačanje kapaciteta Udruženja Roma „Ponjir“ kroz nabavku opreme i namještaja (888 KM) i za održavanje manifestacije „Pekmezijada“ u MZ Sanica i Biljani (247 KM); „Udruženje građana za ljekovito i aromatično bilje“ (predsjednik jedan od članova Vijeća za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju) za projekat istraživanja u cilju izrade knjige „Crveno bilje“ (888 KM) i za projekat štampanja udžbenika „Sakupljanje, plantažni uzgoj i prerada ljekovitog bilja“ (690 KM). **Imajući u vidu da su kriteriji za raspodjelu sredstava bili uopšteni ne može se potvrditi da je raspodjela sredstava za „podrške dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima“ izvršena uz dosljedno poštivanje istih.**

Za raspodjelu sredstava iz programa „Ulaganja u ruralnu infrastrukturu“ (700.000 KM) bili su utvrđeni sljedeći kriteriji: da aplikant dostavi odluku, rješenje ili drugi dokaz o izvršenom finansiranju projekta od strane kantona, jedinica lokalne ili mjesne samouprave i građana ili nekog drugog fizičkog ili pravnog lica (za infrastrukturnu mrežu ili objekte), podatke o udjelu vlastitog ulaganja; pogodnost područja i usklađenost sa strategijom poljoprivrede nakon čega je na isti način kao u naprijed navedenom slučaju (u zavisnosti o kakvoj vrsti infrastrukturnog ulaganja se radi) izvršeno bodovanje dostavljenih projekata i proporcionalno broju osvojenih bodova određeno koliko sredstava pripada kojem projektu. Jedinu izuzetku su prema opredjeljenju Sektora bili prioritetni projekti (ukupno 95.000 KM), za projekte infrastrukturne mreže od značaja za razvoj ruralnog prostora u okviru određene regije, koji predstavljaju nastavak realiziranja projekata ruralnog razvoja u prethodnim godinama, po osnovu čega je Udruženju poljoprivrednika SBK Travnik izvršeno doznačavanje sredstava po 15.000 KM za svaki od 5 projekata za sanaciju lokalnih puteva i Savezu poljoprivrednih udruženja Konjic za asfaltiranje puta u MZ Bulatovići, pravac Bradina – Repovci II kojem je doznačeno 20.000 KM. **Tako je preostali iznos od 605.000 KM raspodijeljen na 83 korisnika, koji su prema primijenjenom ključu raspodjele dobili pripadajući iznos sredstava (maksimalno 10.783 KM).** Na osnovu odabranog uzorka utvrdili smo da su sredstva dobili: Udruženje „LAG Regije Doboju“ (10.783 KM) za projekat Izgradnje potočnih vodenica; Ministarstvo za privredu BPK Goražde (10.216 KM) za sufinansiranje izvođenja radova na sanaciji i rekonstrukciji (asfaltiranje) putnih pravaca Beriće – Spahovići, Ilovača – Brezovača i Podborovići – Rešetnica; „Eko udruga Sarajlije“ Tomislavgrad (6.243 KM) za projekat Izgradnje pojilišta i šumskog puta za stoku.

Vezano za izvještavanje krajnjih korisnika kojima su dodijeljena sredstva za podršku dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima (400.000 KM) i podršku Ulaganjima u ruralnu infrastrukturu“ (700.000 KM), Ministarstvo je predvidjelo dostavljanje izvještaja o realizaciji projektnih aktivnosti na propisanom obrascu, a istim nije predviđeno da se dostavlja i prateća dokumentacija. Navedeno ima značajnost i iz razloga što nije predviđen nadzor nad namjenskim utroškom ovih sredstava.

Raspodjela sredstava za programske aktivnosti „Uređenje i zaštita poljoprivrednog zemljišta“ (400.000 KM) je, u skladu sa Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški, vršena na osnovu dostavljenih zahtjeva od strane vlasnika ili korisnika zemljišta po ovlaštenju vlasnika koji su, pored ostalih preduslova kojima su dokazivali svoju kvalifikovanost za dodjelu, trebali dostaviti izradeni projekt od strane registrovane institucije, račune i specifikaciju o nabavci materijala i opreme kojima dokazuju da su provodili mjere uređenja zemljišta i za koje je kantonalna komisija trebala zapisnički konstatovati činjenično stanje na terenu. Bodovanje pristiglih zahtjeva/projekata je izvršeno od strane 3 službenika Sektora, na osnovu utvrđenih kriterija: egoekološke zone, vrijednosti ulaganja u projekat, bonitetne kategorije zemljišta i

površine zemljišta, te je proporcionalno broju osvojenih bodova dodjeljivan pripadajući iznos sredstava od ukupno raspoloživih 400.000 KM. Na ovaj način sredstva je dobilo 148 korisnika, a najveći iznos dodijeljenih sredstava po korisniku je bio 3.501 KM. Utvrdili smo da Ministarstvo nije vršilo nadzor nad provođenjem aktivnosti uređenja zemljišta kod krajnjih korisnika, koje su finansirane iz Transfera za poljoprivredu u 2009. godini, u ukupnom iznosu od 400.000 KM.

Vežano za provođenje mjera zemljišne politike (kao jedna od njih je navedeno uređenje poljoprivrednog zemljišta), u skladu sa članom 22, 23 i 24. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (krajnji rok implementacije istog 18.08.2010. godine), da bi se mjere zemljišne politike mogle sistemski provoditi potrebno je donijeti Strategiju gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, koja predstavlja dio Strategije poljoprivrede, a na osnovu njih Vlada FBiH (na prijedlog Ministarstva) treba donijeti Program gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, koji trebaju biti osnova koja će poslužiti kantonima i općinama da donesu svoje programe gospodarenja. Iako su u okviru Programa utroška sredstava za poljoprivredu za 2009. godinu prvobitna bila planirana sredstva za izradu Strategije poljoprivrede i Strategije gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, od finansiranja istih se kasnijim izmjenama programa odustalo. Također navodimo da svi kantoni, u skladu sa Pravilnikom o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji FBiH, ostvaruju prihode od naknada za korištenje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe, koji predstavljaju namjenska sredstva koja se trebaju, u skladu sa članom 54. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, trošiti isključivo za propisane namjene, a jedna od njih je provođenje mjera zaštite, korištenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta, zbog čega se ne može potvrditi opravdanost finansiranja navedenog iz Budžeta FBiH.

Potrebno je da Ministarstvo preispita stav da vrši finansiranje programskih aktivnosti ruralnog razvoja u okviru Transfera za poljoprivredu, obzirom da „Ulaganje u ruralnu infrastrukturu“ uopće nije predviđeno kao mjera poljoprivredne politike, kao i da programske aktivnosti „Podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima“ i provođenje aktivnosti na „Uređenju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta“ predstavljaju mjere strukturne, odnosno zemljišne politike čije finansiranje nije predviđeno Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji;

Potrebno je korisnike budžetskih sredstava dodijeljenih na ime ruralnog razvoja, u okviru Transfera za poljoprivredu, obavezati na dostavljanje finansijskih izvještaja sa propratnom finansijskom dokumentacijom, na osnovu koje će se vršiti nadzor nad utroškom sredstava (a po potrebi i obilazak terena radi obavljanja uvida u originalnu dokumentaciju na terenu). Za raspodjelu sredstava podrške dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima utvrditi mjerljive kriterije;

5.5.9 Ostale podrške u okviru Transfera za poljoprivredu

Za Ostale podrške, u okviru Transfera za poljoprivredu, Ministarstvo je u 2009. godini utrošilo 1.562.898 KM što je za 169.241 KM manje u odnosu na planirana sredstva. Sredstva su dodijeljena za: Podršku edukacijama, stručnim skupovima i seminarima 635.700 KM, Podršku organizovanju poljoprivrednika 358.920 KM i Izradu EU legislative, EU fondovi, i promidžba programa iz oblasti poljoprivrede 415.700 KM, Projekat nadzora duhanskog štitastog moljca 48.000 KM i izvršenje Rezervi programa 104.578 KM.

Ministarstvo je formiralo Povjerenstvo za edukacije, stručne skupove, simpozijume, seminare i sajmove, organiziranje poljoprivrednika i pomoć stručnom obrazovanju za 2009. godinu. Povjerenstvo je sačinilo Poslovnik o radu povjerenstva i Smjernice i kriterije za ostvarenje novčanih podrški. Navedenim Smjericama i kriterijima za svaku vrstu poticaja utvrđen je raspon poticaja, broj bodova i način bodovanja i dokumentacija koju podnosilac zahtjeva za poticaj treba dostaviti uz zahtjev.

Vežano za izvještavanje krajnjih korisnika, utvrdili smo da je dostavljanje izvještaja o utrošku sredstava doznačenih na teret 2008. godine, u skladu sa Uputstvom o dodjeljivanju novčanih podrški za 2009. godinu, bilo jedan od preduslova za dodjelu sredstava sa ove pozicije u 2009. godini. Međutim, konstatovano je da Ministarstvo nije vršilo adekvatan nadzor nad namjenskim utroškom istih, i da krajnje korisnika kojima su dodijeljena sredstva u 2009. godini nije obavezalo na dostavljanje izvještaja.

Korisnike dodijeljenih sredstava u 2009. godini na ime podrške edukacijama, stručnim skupovima i seminarima, podršku organizovanju poljoprivrednika, kao i izradu EU legislative i promidžbu programa iz oblasti poljoprivrede obavezati na dostavljanje finansijskih izvještaja sa propratnom relevantnom finansijskom dokumentacijom, na osnovu koje je potrebno izvršiti nadzor nad

namjenskim utroškom dodijeljenih sredstava, a po potrebi izvršiti i obilazak terena radi obavljanja uvida u originalnu dokumentaciju na terenu.

5.6 Zastupanje Ministarstva u upravnim postupcima

Na osnovu provedene revizije i izvršenog uvida u prezentiranu dokumentaciju utvrdili smo da se Ministarstvo (Služba za opće, pravne i kadrovske poslove), u posljednje vrijeme susreće sa pojačanim obimom poslova, koji se odnose na zastupanje Ministarstva u upravnim postupcima, po ispostavljenim tužbama protiv istog. Za razliku od ukupnog broja predmeta kojih je u 2009. godini bilo samo 25, u 2010. godini taj broj se naglo povećao na 71, od kojih je najveći dio ili 55 vezan za tužbe na izdana prvostepena rješenja kojim je Ministarstvo rješavalo po pitanju prava na podsticaje u investicijama, u skladu sa usvojenim Programom utroška sredstava za 2009. godinu. Vezano za navedene predmete, do sada je donesena jedna presuda (13.05.2010. godine) kojim je tužba stranke uvažena i predmet vraćen Ministarstvu na ponovno postupanje. U navedenom slučaju sud je procijenio da je tužitelj u svom zahtjevu za ostvarivanje podsticaja na izgradnju i adaptaciju građevinskih objekata, staklenika i plastenika, u skladu sa Uputstvom za ostvarivanje novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2009. godinu, Ministarstvu podnio traženu dokumentaciju i da Ministarstvo nije moglo odbiti zahtjev istog iz razloga jer isti nije podnio dokaz o postojanju pravnog osnova za korištenje zemljišta na kojem je izgrađen plastenik, obzirom da navedeno Uputstvom nije ni traženo, već da je Uputstvom tražena kopiju katastarskog plana sa označenom parcelom koji dokaz je tužitelj i podnio. **Navedeno navodimo samo kao evidentan slučaj nedovoljno jasno preciziranja Uputstva za ostvarivanje podsticaja u poljoprivredi za 2009. godinu, a s obzirom da je ukupan broj tužbi aplikacija po osnovu nedodijeljenih sredstava planiranih za investicije u 2009. godini čak 55, navedeno može imati uticaja po budžet Ministarstva, odnosno Budžet FBiH u narednom periodu.**

Pored navedenog problema, istom je potrebno dodati i 22 predmeta za koje je Ministarstvo, izdalo rješenja o povratu već doznačenih sredstava podrški u ukupnom iznosu od 389.047 KM, od čega su stranke dobrovoljno vratile samo 9.600 KM. Dosadašnja praksa je bila da se konačna i izvršna rješenja o povratu dostavljaju Pravobranilaštvu FBiH na daljnje nadležno postupanje (naplatu), međutim, činjenica je da je Pravobranilaštvo do sada samo za jedan predmet dostavilo povratnu informaciju, u smislu da Ministarstvo da uputu za daljnje postupanje. Kao primjer jednog od slučajeva za koje Ministarstvo potražuje sredstva, navodimo da je isto 03.09.2009. godine aplikantu za izgradnju štale doznačilo sredstva u iznosu od 13.870 KM, da bi kasnije Tim za kontrolu Ministarstva 11.09.2009. godine izvršio obilazak terena i zapisnički utvrdio da aplicirani predmet za izgradnju štale ne zadovoljava uslove iz Uputstva o novčanim podrškama iz 2008. godine. Iako je nadležna Služba Ministarstva od navedenog korisnika 12.11.2009. godine tražila povrat sredstva isti još uvijek nije izvršen.

Potrebno je Uputstvom za dodjelu novčanih podrški u 2010. godini, propisati jasnije kriterije, u cilju preveniranja da se konstatovani propusti u istom iz 2009. godine ne ponove, kao i preciznije navedu dokazi koje prilaže klijent prilikom paliciranja za sufinansiranje investicionih ulaganja kada se radi o vlastitim ulaganjima (odrediti dokaze za fizička i pravna lica);

Potrebno je donijeti proceduru kojom će se propisati obaveze organizacionih jedinica u vezi iniciranja i izdavanja rješenja o povratima isplaćenih novčanih podrški, i osigurati vođenje pomoćnih evidencija na način koji će omogućiti praćenje svakog predmeta po njegovoj vrijednosti, stepenu naplate i statusa u kojem se nalazi isti kako ne bi došlo do zastarjevanja potraživanja;

Potrebno je da Ministarstvo u saradnji sa Pravobranilaštvom FBiH intenzivira aktivnosti na izvršenju povrata po osnovu konačnih i izvršnih rješenja, vezanih za isplaćena novčana sredstva za poticaje u poljoprivredi;

5.7 Saradnja između Ministarstva i Federalne uprave za inspeksijske poslove, u oblasti poljoprivrede

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju koja se odnosi na saradnju između Ministarstva i Federalne uprave za inspeksijske poslove FBiH (u daljem tekstu: Uprava), u vezi obavljanja inspeksijskih kontrola iz oblasti poljoprivrede, utvrdili smo da je ista u 2009. godini bila intenzivna, međutim, izvjesno je da je između

njih postojalo neriješeno pitanje o tome da li inspeksijski organi nakon izvršenog nadzora na terenu trebaju, na osnovu činjeničnog stanja, donositi rješenja o povratu sredstava. Vezano za način formiranja plana vršenja kontrola iz oblasti poljoprivrede i dostavljanja povratnih informacija Ministarstvu, utvrdili smo da su odgovorne osobe Ministarstva redovno održavale radne sastanke sa predstavnicima Uprave kojima su davali potrebne inpute u vezi područja koja je potrebno iskontrolisati. U 2009. godini, Ministarstvo je pismenim putem tražilo da se izvrši kontrola zahtjeva za novčane podrške – tova svinja u Posavskom kantonu, kao i kontrolu svih zahtjeva za novčane podrške (koje je dostavilo u elektronskoj formi) svježeg kravljeg, ovčijeg i kozijeg mlijeka za II kvartal, tova junadi i svinja, držanje pčelinjih društava, proizvodnja duhana rod iz 2008. godine, deklariranih sadnica koštičavog i jabučastog voća, jagodastog voća, vinove loze i podizanja višegodišnjih nasada jesenka sadnja – sve iz 2008. godine. Također je tražena kontrola zahtjeva za proizvodnju žitarica i u elektronskoj formi 04.12.2009. godine dostavljen spisak svih aplikacija za ostvarivanje novčane podrške u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2009. godinu (ono što je bitno istaći je da na istima nije bilo naznačeno plaćanje i da većina obaveza nije bila u tom momentu plaćena). Na osnovu uvida u prezentirane pomoćne evidencije dostavljenih obavijesti od strane inspektora Uprave, u kojim su navedene činjenice u vezi predmeta koji su bili predmetom nadzora istih, utvrdili smo da inspekcija nije imala značajnih konstatacija kod izvršenih kontrola novčanih zahtjeva za novčane podrške duhana, proizvodnje pšenice (rod 2009. godine), proizvodnje kravljeg mlijeka, kao i da su određene primjedbe primijećene od strane inspektora prilikom izvršenih kontrola tova junadi i tova svinja (osim za Posavski kanton) pravovremeno otklonjene i objašnjene od strane nadležnih službenika Ministarstva. **Najviše konstatovanih nepravilnosti inspektori su utvrdili prilikom vršenja kontrole predmeta koji se odnose na novčane poticaje u dijelu Investicijskih sredstava što smo detaljnije pojasnili pod tačkom 5.5.5. i 5.5.6. Izvještaja.** Bitnim smatramo istaći navode iz Izvještaja o radu, gdje se ističu uočeni alarmantni problemi, u provođenju nadzora u oblasti poljoprivredne inspekcije, a zbog nemogućnosti preuzetih (starih) zakonskih i podzakonskih propisa (definisanje kaznenih odredbi, iznosa u dinarima), kao i novodonesenih i usvojenih propisa entitetskog i državnog nivoa. Ističu neophodnost da Ministarstvo blagovremeno izvrši izmjene i dopune većine zakona iz oblasti poljoprivrede u segmentima inspeksijskog nadzora, te da iste uskladi sa važećim Zakonom o prekršajima u FBiH (npr. Zakonom definisana određena obaveza, a da ista nije sankcionisana u kaznenim odredbama). Prezentirana nam je Službena zabilješka sa održanog sastanka odgovornih osoba Ministarstva i federalnih poljoprivrednih inspektora, održanog 17.02.2010. godine, gdje su se prisutni saglasili da će Federalna poljoprivredna inspekcija umjesto Obavijesti pripremati rješenja o povratima isplaćenih sredstava za novčane podrške u svim situacijama kada procijeni da postoji bilo koja vrsta nepravilnosti, a već je izvršena isplata, nakon čega će takva rješenja uz klauzulu pravosnažnosti dostavljati u Ministarstvo na daljnje postupanje. Ministarstvo se je obavezalo da će pratiti realizaciju pravosnažnih rješenja kojima je klijentu naložen povrat sredstava i po potrebi obavještavati Pravobranilaštvo FBiH. Ministarstvo će u skladu sa izvršenim izmjenama Zakona o poljoprivredi, iz januara 2010. godine („Sl. novine FBiH“, broj 47/10) donositi rješenja o povratu u slučajevima kada je već izvršena isplata novčane podrške, a stručni timovi Ministarstva na terenu utvrde da je nastala bilo koja vrsta zloupotrebe od strane klijenata, te takva rješenja obavezno dostavljati i inspekciji. Također je dogovoreno da u situacijama kada se prilikom uviđaja na terenu, odnosno vršenja inspeksijskog nadzora utvrdi da klijent nije opravdao u potpunosti investicijska ulaganja potrebno je donositi rješenja kojim će se tražiti djelimični povrat uplaćenih sredstava.

Potrebno je da Ministarstvo zajedno sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se poslovi kontrole i inspeksijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali u skladu sa zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), kako u dijelu donošenja odgovarajućih akata tako i u dijelu poduzimanja aktivnosti na realizaciji istih;

5.8 Ostali nalazi

Uvidom u Izvještaj o izvršenom popisu osnovnih sredstava, potraživanja i obaveza na dan 31.12.2009. godine konstatovali smo da nije, u skladu sa članom 14. Uredbe o računovodstvu budžeta u FBiH i člankom 69. Pravilnika o knjigovodstvu budžeta u FBiH, izvršeno usklađivanje stvarnog sa knjigovodstvenim stanjem stalnih sredstava. Utvrdili smo da su na popisnoj listi za motorna vozila koja su u vlasništvu Ministarstva iskazana sva vozila iz evidencija na analitičkim karticama, **međutim, uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrdili smo da Ministarstvo za četiri vozila ne posjeduju adekvatnu dokumentaciju**

da su mu ista na raspolaganju (NISSAN TERANO SPORT WAGON – nabavna vrijednost 42.306 KM, nema sadašnje vrijednosti, NISSAN TERANO COMFORT WAGON – nabavna vrijednost 37.459 KM, nema sadašnje vrijednosti, NISSAN ALMERA – nabavna vrijednost 16.980 KM, nema sadašnje vrijednosti i vozilo FIAT 1,2 ACTIVE, nabavna vrijednost 13.462 KM, sadašnja vrijednost 942 KM). Naknadno su nam od strane Ureda za koordinaciju projekta PCU dostavljeni kupoprodajni ugovori kojima su kupljena nova vozila a tri vozila od gore navedenih prodana po sistemu „staro za novo“ (u 2006.godini - 1 vozilo i u 2008. godini - 2 vozila).

Osim toga, dva vozila su na osnovu Odluke ministra data na korištenje Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu i ista su morala biti iskazana na posebnoj popisnoj listi – stalnih sredstava datih na privremeno korištenje uz koju je trebala biti ovjerena lista navedenog fakulteta kao potvrda da su ista kod njih na korištenju. **Na osnovu naprijed navedenog ne može se potvrditi da su u knjigovodstvenoj evidenciji Ministarstva realno iskazana stalna sredstva na poziciji motornih vozila niti da je izvršeno usaglašavanje stvarnog stanja sa knjigovodstvenim.**

Potrebno je izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju vezano za 4 vozila za koja u Ministarstvu nisu raspolagali sa adekvatnom dokumentacijom (od kojih su tri prodana), i u skladu sa konstatovanim poduzeti adekvatne mjere;

Ministarstvo je dužno da na kraju fiskalne godine pravilno izvrši popis i obavezno uskladi stanje sredstava i njihovih izvora iskazanih u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom, u skladu sa članom 25. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH.

Ministarstvo je u 2009. godini na osnovu Rješenja ministra o davanju saglasnosti uknjižilo dva vozila ukupne vrijednosti 65.911 KM i računarsku opremu u vrijednosti od 190.307 KM koji su donirani sa razvojno – investicijskih projekata implementiranih od strane Ureda za koordinaciju projekta PCU - IFAD i Jedinice za implementaciju projekata u šumarstvu i poljoprivredi PIU bez dobivanja saglasnosti od strane nadležnog organa kojom se potvrđuje pravo raspolaganja navedenom imovinom. Naime, Ministarstvo je u skladu sa članom 14. stav 2. Zakona o pravima i dužnostima republičkih organa u korištenju sredstava u društvenoj svojini („Sl. list SR BiH“, broj 33/81 i 29/90), koji se, u skladu sa članom IX.5.(1) Ustava FBiH, primjenjuje kao federalni zakon, bilo dužno obezbjediti odluku nadležnog organa kako bi se navedena oprema mogla uknjižiti u finansijskim izvještajima Ministarstva.

Potrebno je da se poduzmu aktivnosti u cilju donošenja odluka, od strane nadležnog organa, o dodjeli nabavljene opreme kroz navedene projekte, u skladu sa članom 14. Zakona o pravima i dužnostima republičkih organa u korištenju sredstava u društvenoj svojini („Sl. list SR BiH“, broj 33/81 i 29/90).

Potrebno je osigurati relevantnu dokumentaciju, od strane nadležnog organa, na osnovu koje će se izvršiti evidentiranje donirane opreme, u skladu sa zakonskim propisima, u cilju njenog realnog iskazivanja.

5.9 KOMENTAR

U ostavljenom roku Ministarstvo se očitovalo dopisom broj 01-14-646/10 od 13.07.2010. godine na dostavljeni Nacrt Izvještaja o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja Ministarstva za 2009. godinu. U očitovanju su, u najvećem dijelu, navedena obrazloženja i komentari na date kvalifikacije u Neovisnom revizorskom mišljenju i preporuke iz Izvještaja, dok su za određeni broj preporuka prezentirane i informacije o poduzetim aktivnostima na rješavanju istih u 2010. godini. Navedena obrazloženja i komentare na dio nalaza, nismo mogli prihvatiti jer nisu data adekvatna obrazloženja, niti je priložena relevantna dokumentacija koja bi uticala na izmjenu nalaza u Izvještaju. Detaljno pojašnjenje dijela obrazloženja i komentara koji nisu prihvaćeni dato je u Komentaru na dostavljano Očitovanje na Nacrt Izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja za 2009. godinu, koji je dostavljen menadžmentu Ministarstva uz konačan Izvještaj.

Prema navodima iz Očitovanja, Ministarstvo je za određeni broj revizijskih nalaza i preporuka već započelo aktivnosti na njihovom provođenju, tako da su poduzete aktivnosti koje se odnose na: sačinjavanje Instrukcije za obradu investicijskih projekata; implementaciju Planova kontrole i urađene procedure za kontrolu na terenu za investicijske projekte i različite proizvodnje u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji za 2010. godinu; poduzimanje aktivnosti prema Federalnoj upravi za

inspekcijske poslove vezano za dodjelu sredstava u 2008. godini, preduzećima „Sladoled Kamenko“ d.o.o. Grude i ZZ „Ledenička dolina“ Gradačac, a koja su isplaćena na teret fiskalne 2009. godine.

Rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju
Munib Ovčina, dipl. oec.

Vođa tima:
Nasiha Biberović, dipl. oec.

Član tima:
Belma Mušinović, dipl. oec.

Prilog br. 1.
Izvršenje budžeta Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dan 31.12.2009. godine
Tabela br.1

Red. Broj	Vrsta rashoda	Budžet za 2009. godinu	Izmjene Budžeta za 2009. godinu ¹	Tekuća rezerva u 2009. godini ²	Zakonska preraspodjela sredstava ³	Smanjenje/povećanje zakonskog budžeta ⁴	Operativni budžet za 2009. god. ⁵ (od 4 do 6)	Izvršenje Budžeta za 2009. godinu ⁵	Izvršenje Budžeta za 2008. godinu
1	2	3	4	5	6		7	8	9
I	Tekući izdaci (zbir od 1 do 12)	3.629.531	4.513.118		0		4.513.118	44.337.715	4.442.434
1.	Bruto plate zaposlenih	1.855.420	2.400.672				2.400.672	2.347.618	2.119.518
2.	Naknade troškova zaposlenih	519.895	534.692		+10.000		544.692	512.630	705.248
3.	Doprinosi poslodavca	216.304	307.589		-40.000		267.589	246.426	233.698
4.	Putni troškovi	139.398	126.009				126.009	113.899	15.728
5.	Izdaci za energiju	58.370	66.016		+5.000		71.016	63.872	53.115
6.	Izdaci za komunalne usluge	87.394	118.921		+5.000		123.921	120.887	126.580
7.	Nabavka materijala	32.294	41.694				41.694	41.627	68.745
8.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	57.617	55.550		+5.000		60.550	56.691	72.849
9.	Unajmljivanje imovine i opreme	345.702	490.702		-11.000		479.702	479.542	460.980
10.	Izdaci za tekuće održavanje	35.897	45.148		+15.000		60.148	51.872	53.170
11.	Osiguranje i bankarske usluge	27.080	16.709				16.709	13.115	16.340
12.	Ugovorene usluge	254.160	309.416		+11.000		320.416	289.536	380.463
II	Tekući transferi (zbir od 1-5))	52.250.000	52.133.000				52.133.000	51.637.150	59.631.926
1.	Transfer za šumarstvo						0	0	3.056.216
2.	Grantovi pojedincima		3.000				3.000	2.869	2.511
3.	Podsticaji za poljoprivredu	50.000.000	49.880.000		-186.484		49.693.516	49.198.591	52.358.795
4.	Transfer za veterinarstvo	2.250.000	2.250.000		+186.484		2.436.484	2.435.690	3.060.950
5.	Transfer prehrambenoj industriji								1.153.455
III	Kapitalni grantovi (zbir od 1-3)	1.000.000	765.000				765.000	765.000	15.685.495
1.	Kapitalni grant za vodoprivredu	1.000.000	765.000				765.000	765.000	3.472.264
2.	Učešće Vlade FBiH u sufin. projek. kantona i lok. Zajednica – izgradnja i rek. vodovoda i kanaliz.								9.253.231
3.	„Agrokomerc“ d.d. V. Kladuša								260.000
4.	Vodoopskrbni sustav Dubravka visoravan								1.700.000

¹ Zakon o izmjenama i dopunama Budžeta FBiH za 2009. godinu („Sl. novine FBiH“ broj 81/09)

² Ministarstvu su iz tekuće rezerve Vlade FBiH odobrena sredstva u iznosu od 338.000 KM koja su obuhvaćena Izmjenama i dopunama Budžeta za 2009. godinu.

³ Podaci preuzeti sa rješenja Federalnog ministarstva finansija donesenog u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i Zakonom o izvršavanju budžeta za 2009. godinu.

⁴ Smanjenje zakonski odobrenog budžeta izvršeno od strane Ministarstva finansija u iznosu od 16.157 KM.

⁵ Ukupno odobreni operativni budžet na dan 31.12.2009. godine.

⁶ Podatak je preuzet iz finansijskih izvještaja Ministarstva a isti odgovara podacima sa obrasca Analitičkog bruto bilansa ili Izvještaja – analiza raspoloživih sredstava (na poziciji „Stvarni iznos“, koji odgovara izvršenju budžeta za 2009. godinu.

5.	Vodoopskrbni sustav Tomislavgrad								1.000.000
IV	Kapitalni izdaci	50.000	20.000			-16.157	3.843	3.843	53.411
1.	Nabavka opreme	50.000	20.000			-16.157	3.843	3.843	
A	Ukupno rashodi i izdaci (I+II+III+IV)	56.929.531	57.431.118			-16.157	57.414.961	56.743.709	79.813.266
B	Neraspoređeni višak prihoda i rashoda¹		43.292.391						
A+B	Ukupno odobrena sredstva		100.723.509						
	Broj zaposlenih	103	96				96	96	94

¹ Budžetom FBiH za 2009. godinu odobrena sredstva na poziciji „Višak rashoda nad prihodima u iznosu od 43.292.391 KM nisu bila na raspolaganju Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, a realizacija istih izvršena od strane Federalnog ministarstva finansija.

Tačka Programa	VRSTA POTPORE	BPŽ/K	HBŽ/K	HNŽ/K	ŽS/K	PŽ/K	SBŽ/K	TŽ/K	USŽ/K	ZDŽ/K	ZHŽ/K	UKUPNO
A	POTPORA POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI	220.444	4.101.712	2.071.269	1.666.111	3.163.265	2.949.121	4.991.255	5.404.854	1.792.148	1.767.222	28.127.401
A/1	Animalna proizvodnja	172.508	3.669.194	1.395.056	1.564.681	1.459.336	2.578.755	4.126.006	5.005.468	1.731.512	1.398.248	23.100.765
A/2	Biljna proizvodnja	47.936	432.517	676.213	101.430	1.703.929	370.366	865.249	399.386	60.636	368.974	5.026.636
B	INVESTICIONI PROJEKTI KOJI SE FINANCIRAJU U 2009. G., REGRES KAMATA I SUFINANCIRANJE OSIGURANJA POLJ.PROIZV.	170.221	1.460.297	2.821.350	1.317.028	1.363.476	1.831.945	4.061.520	643.756	1.334.467	2.515.870	17.519.929
B/1	INVESTICIJSKI PROJEKTI	166.835	1.141.798	2.542.738	1.151.795	1.159.370	1.801.220	3.891.233	628.689	1.280.333	2.197.457	15.961.468
B/1a	Investicijski projekti - prijenos iz 2008. godine	148.570	429.031	1.138.349	667.880	1.001.206	1.200.064	3.177.395	421.915	989.282	1.210.664	10.384.358
B/1b	Investicijski projekti iz 2009. g.	18.265	612.767	1.404.388	483.915	158.164	426.156	713.838	92.264	211.051	986.793	5.107.600
B/1c	Razvojna banka – inv. projekti	0	100.000	0	0	0	175.000	0	114.510	80.000	0	469.510
B/2	REGRESIRANJE KAMATA	3.385	318.499	278.613	147.087	182.126	30.725	167.555	15.067	54.134	318.413	1.515.605
B/3	SUFINANCIRANJE OSIGUR.	0	0	0	18.145	21.980	0	2.731	0	0	0	42.856
C	STRUČNI PROJEKTI	0	0	50.000	250.000	0	0	0	0	0	0	300.000
D	RURALNI RAZVOJ	217.758	72.806	236.049	144.480	22.179	288.344	150.420	151.771	168.074	85.120	1.537.000
P	OSTALE POTPORE	90.400	36.810	578.946	314.535	6.000	103.930	151.800	113.450	51.447	115.580	1.562.898
	ŽUPANIJA/KANTON	BPŽ/K	HBŽ/K	HNŽ/K	ŽS/K	PŽ/K	SBŽ/K	TŽ/K	USŽ/K	ZDŽ/K	ZHŽ/K	UKUPNO
	SVEGA UKUPNO:	698.823	5.671.625	5.757.614	3.692.153	4.554.919	5.173.340	9.354.995	6.313.831	3.346.136	4.483.792	49.047.228
	UČEŠĆE PO KANTONIMA (%)	1,42 %	11,56 %	11,74 %	7,53 %	9,29 %	10,55 %	19,07 %	12,87 %	6,82 %	9,15 %	100 %